

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

การออกแบบหนังสือเรื่อง “ป้ายข้างทาง”
BOOK DESIGN OF “STREET SIGN”

นางสาว ณัฐจรีย์ เองมหัสสกุล

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน..... 71491
วัน,เดือน,ปี..... - 9 พ.ค. 2550

b. 414 9391X
i.....

ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชานิตยศิลป์ ภาควิชานิตยศิลป์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ปีการศึกษา 2548

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบอนุญาตศิลปนิพนธ์

การออกแบบหนังสือ เรื่อง “ป้ายข้างทาง”
BOOK DESIGN OF “STREET SIGN”

นางสาวณัฐจรูส เองมหัสสกุล
Miss NUTJARUS EANGMAHASSAKUL

ภาควิชานิเทศศิลป์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
อนุมัติให้ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชานิเทศศิลป์

อาจารย์ที่ปรึกษาศิลปนิพนธ์..... วันที่ 5/๑๒/๒๕๖๙
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสริมสุข เขียรสุนทร)

หัวหน้าภาควิชา..... วันที่ 5 พ.ย. ๖๙
(อาจารย์วีศักดิ์ รักใหม่)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อศิลปนิพนธ์

การออกแบบหนังสือเรื่อง “ป้ายข้างทาง”

BOOK DESIGN OF “STREET SIGN”

ชื่อ

นางสาว ณิชจรัส เองมหัสสกุล

สาขาวิชา

นิเทศศิลป์

ภาควิชา

นิเทศศิลป์

คณะ

สถาปัตยกรรมศาสตร์

ปีการศึกษา

2548

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศศ. เสริมสุข เขียรสุนทร

บทคัดย่อ

ข้อมูลข่าวสาร ทั้งที่อยู่ในป้ายโฆษณา ป้ายประชาสัมพันธ์ขนาดเล็ก หรือแม้แต่ข้อความริมกำแพง ล้วนเป็นสิ่งที่มีความน่าสนใจในตัวเอง จึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะศึกษารูปแบบ-วิธีการในการสื่อสารของ “ป้ายข้างทาง” เพื่อพิสูจน์ว่าป้ายข้างทางเหล่านี้ ถึงแม้จะอยู่ภายใต้ข้อจำกัดมากมายก็ตาม แต่ก็ถูกดีไซน์แล้วทั้งสิ้น รวมทั้งทดลองหาแนวทางการออกแบบที่มีรูปแบบเหมาะสมกับหัวข้อนี้ด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ศิลปินนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสู่ดวงได้ด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายคน

ขอขอบพระคุณ ครูเจี๊ยบ ที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ใจดี และแนะนำสิ่งดีๆเสมอมา

ครูวิทยา ที่คอยเอาใจใส่ และเสียสละ สอนให้รู้จักคิดวิเคราะห์ แก่นความคิดของงาน และกระตุ้นให้ศึกษาสิ่งต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

ครูนิค ผู้สอนให้รู้จักสังเกต และละเอียดรอบคอบ ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือปัจจัยที่จะทำให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอขอบพระคุณ ความรักของแม่ ที่สร้างกำลังใจ และพลังมหาศาลในการทำสิ่งดีๆ เสมอมา ความเอาใจใส่ของพ่อ และน้อง ที่คอยอยู่เคียงข้าง

ขอบคุณ น้องหนู เพื่อนที่น่ารักตลอดมา และตลอดไป

ขอบคุณ ใหญ่ เพื่อนที่ดีที่คอยช่วยเหลือมาตลอด ก้อง นิก พี่ และเพื่อนๆ นิตะศิลป์ทุกคน ที่คอยรับฟัง และให้คำปรึกษา

ขอบคุณ นิตะศิลป์ ลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
คำนำ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 การออกแบบหนังสือเรื่อง “ป้ายข้างทาง”	
1.1 ความเป็นมาของโครงการ	1
1.2 กลุ่มเป้าหมาย	1
1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการ	1
1.4 ขอบเขตของโครงการ	1
1.5 แนวทางบรรลุวัตถุประสงค์	2
1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
บทที่ 2 การรวบรวมข้อมูล	
2.1 ความหมายของกราฟิกดีไซน์	3
2.2 ความรู้พื้นฐานเรื่อง “ตัวพิมพ์”	4
2.3 ภาพถ่ายป้ายข้างทางในสถานะจริง.....	12
บทที่ 3 การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลเบื้องต้น	
3.1 การวางแนวทางของหนังสือ	13
3.2 การแบ่งหมวดหมู่ของหนังสือ	13
3.3 การวาง Art direction ของหนังสือ	20
บทที่ 4 การออกแบบ	
4.1 แบบร่างความคิดครั้งที่ 1	22
4.2 แบบร่างความคิดครั้งที่ 2.....	30
4.3 แบบร่าง Art Direction ครั้งที่ 1.....	34

เอกสารนี้เป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ไม่อนุญาตให้ทำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3 แบบร่าง Art Direction ครั้งที่ 2	35
บทที่ 5 ผลงานสำเร็จ	37
บทที่ 6 ผลสรุป	54
บรรณานุกรม	55
ประวัติผู้เขียน	56

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

	ภาพที่
บทที่ 2	
รูปประกอบความเข้าใจเรื่องตัวพิมพ์.....	2.1 – 2.5
ภาพถ่ายป้ายข้างทางในสภาวะจริง.....	2.6 – 2.7
บทที่ 3	
รูปประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลในหัวข้อแบบตัวพิมพ์.....	3.1 – 3.4
บทที่ 4	
รูปประกอบขั้นตอนการออกแบบ.....	4.1 – 4.34
บทที่ 5	
ผลงานจริง.....	5.1 – 5.33

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

การออกแบบหนังสือเรื่อง “ป้ายข้างทาง”

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

ไม่ว่าจะต้องการหรือไม่ต้องการก็ตาม แต่ละวัน เราก็จะได้รับข่าวสารจากทุกทิศทุกทาง มีคนต้องการสื่อสารกับเรา และเกิดการสร้างรูปรอยเครื่องหมาย (Mark-making) เพื่อสื่อความหมายอย่างเป็นทางการ หรือเรียกรวมๆ ว่ากราฟิกดีไซน์

ข้อมูลข่าวสาร ทั้งที่อยู่ในป้ายโฆษณา ป้ายประชาสัมพันธ์ร้านค้าปลีก หรือแม้แต่ข้อความริมกำแพง ล้วนเป็นสิ่งที่มีความน่าสนใจในตัวมันเอง จึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะศึกษารูปแบบ-วิธีการในการสื่อสารของป้ายข้างทาง เช่น การใช้ตัวอักษร และองค์ประกอบในการออกแบบกราฟิกเหล่านั้น โดยอาศัยหลักการวิคิดแบบสมัยใหม่ (Modernism) เพื่อพิสูจน์ว่าป้ายข้างทางเหล่านี้ล้วนแต่ถูกดีไซน์แล้วทั้งสิ้น ถึงแม้จะอยู่ในข้อจำกัดเรื่องต่างๆก็ตาม และอาจเป็นประโยชน์ในแง่ของการศึกษาเรื่องรูปแบบ เช่น รูปแบบงานออกแบบที่เรียกว่า “ชนบท” (Vernacular)

1.2 กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ที่ศึกษาในสาขาวิชาการออกแบบกราฟิก และกราฟิกดีไซน์เนอร์ทั่วไป

1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. นำแรงบันดาลใจที่ได้มาจากป้ายข้างทางมาศึกษา และแสวงหาแนวทางการออกแบบที่มีลักษณะเฉพาะตน
2. นำเอาทฤษฎีที่เรียนมา มาประยุกต์ใช้ในการศึกษา

1.4 ขอบเขตของโครงการ

1. รวบรวมป้ายข้างทางที่มีความแตกต่าง หลากหลาย อย่างน้อย 100 ชิ้น
2. หนังสือ 1 เล่ม

แบ่งเป็นหัวข้อต่างๆดังนี้

ความรู้พื้นฐานเรื่องกราฟิก

ความรู้พื้นฐานเรื่องตัวพิมพ์

ที่มาของตัวอักษรในป้ายข้างทาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบของป้ายข้างทางประกอบด้วย

- แบบตัวพิมพ์ (Typeface)
- การวรรคคำ (Spacing)
- ขนาดของป้ายข้างทาง (Size)
- สี (Color)
- องค์ประกอบอื่นๆ ทางกราฟิก (Graphic elements)

1.5 แนวทางบรรณวิถึประสงค้

รวบรวมและศึกษาข้อมูล

- ศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับกราฟิกดีไซน์ หรือตัวพิมพ์
- ศึกษาเอกลักษณ์ของป้ายข้างทางจากการรวบรวมในสถานที่จริง

วิเคราะห์และสรุปข้อมูลเบื้องต้น

- วิเคราะห์รูปแบบ -วิธีการของป้ายข้างทาง

กำหนดแนวทางในการออกแบบ

- กำหนดเนื้อหา และทิศทางของ Art Direction
- พัฒนาให้เกิดความสมบูรณ์ในชิ้นงาน

ร่างแบบและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

นำเสนอผลงานจริง

1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การใช้ทฤษฎีสัมยัใหม่ที่เรียนมาวิเคราะห์ป้ายข้างทางในอย่างมีหลักการ และมีเหตุมีผล
รวมทั้งพัฒนาสไต้ล้งานออกแบบ Street Sign

บทที่ 2 การรวบรวมข้อมูล

2.1 ความหมายของกราฟิกดีไซน์ (Graphic Design)

กราฟิกคือ

การสร้างรูป รอย เครื่องหมาย ฯลฯ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสื่อความหมายอย่างเป็นทางการ

ดีไซน์คือ

ดีไซน์คือศิลปะที่ทุกคนใช้ ตั้งแต่รูปทรงของบ้านที่คุณอาศัย เสื้อผ้าที่คุณใส่ นิตยสารที่คุณอ่าน การกระทำของมนุษย์ทุกอย่างถูกดีไซน์ กราฟิกดีไซน์เป็นพื้นที่ในการฝึกฝนการดีไซน์ ที่ต้องสื่อสารไอเดียด้วยรูปและคำ กราฟิกดีไซน์เนอร์ออกแบบโลโก้ หนังสือ นิตยสาร ผลิตภัณฑ์ โปสเตอร์ เว็บไซต์ โต้เคิ้ล ภาพยนตร์ ป้าย และสื่ออื่นๆ

กราฟิกดีไซน์คือ

กราฟิกดีไซน์เป็นศิลปะสาขาหนึ่ง ที่มีความเป็นสากลมากกว่าประเภทอื่นๆ กราฟิกอยู่รอบๆตัวเรา มันอยู่บนท้องถนน แม้แต่อยู่บนร่างกายเราเอง เรียกได้ว่ากราฟิกคือทุกอย่างที่เราได้เห็นและอ่าน เช่น sign บนท้องถนน การโฆษณา นิตยสาร ซองบุหรี โลโก้บนเสื้อเชิ้ต ป้ายชักผ้าในแจ็กเก็ต กราฟิกมีหลายรูปไม่ว่าจะเป็นการอธิบาย การประดับตกแต่ง การให้ความหมายต่อสิ่งต่างๆบนโลกที่เราอยู่ มันมีหลายฟังก์ชัน มันแบ่งแยกบริษัท กลุ่มองค์กร หรือชาติพันธ์ ออกจากกันและกัน มันสะท้อนอารมณ์ของพวกเขา สะท้อนถึงความรู้สึกนึกคิด และช่วยก่อรูปว่าพวกเขาารู้สึกกับโลกรอบๆตัวของเรา

ความหมายของคำว่ากราฟิกดีไซน์จากบทสัมภาษณ์ของกราฟิกดีไซน์เนอร์ ดีพิมพ์ในนิตยสารสารคดี

1. สมัยปี ค.ศ. 1924 ฝรั่งเศสนิยามว่า กราฟิกดีไซน์ประกอบด้วยภาพถ่าย ตัวอักษร ซึ่งเป็นฟอร์มของกราฟิก อันเป็นความพยายามที่จะสื่อสารกับผู้คน โดยเริ่มต้นจากการใช้ตัวหนังสือแบบธรรมดาในการสื่อสาร จนพัฒนามาใช้รูปแบบอื่นๆมากมาย เพื่อให้การสื่อสารชัดเจนมากขึ้น ทุกอย่างที่สามารถมองด้วย Visual แล้วแปลเป็นการสื่อสารได้ โดยที่ผมเข้าใจว่าถ้ามันมีตัวอักษรประกอบด้วย มันน่าจะมี sense ของคำว่ากราฟิกดีไซน์มากกว่า
ปรกติ : ปุณสาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ในขั้นพื้นฐานเลย มันคือการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรกับรูปภาพ เช่นเลือกตัวพิมพ์ ออกแบบตัวพิมพ์ ตัดส่วนรูปย่อยขยายรูป และกำหนดว่าจะวางทั้งสองอย่างนี้ไว้ตรงไหน ส่วนเครื่องมือของเราก็มีตั้งแต่ดินสอ ปากกา กล้องถ่ายรูป คัตเตอร์ไปจนถึงคอมพิวเตอร์และสแกนเนอร์ สื่อที่เราใช้แต่ก่อนก็มีสิ่งพิมพ์อย่างเคียว ต่อมาก็เป็นเว็บไซต์และภาพยนตร์โฆษณา เคี้ยวนี้รวมถึงสื่ออื่นๆ เช่น นิทรรศการ และงานเปิดตัวสินค้าต่างๆ
ด้วย : รัชชัย
3. ผมเห็นด้วยว่ากราฟิกดีไซน์หมายถึงการใช้ตัวอักษรและรูปภาพ แต่ก่อนอื่นเราต้องมองว่ากราฟิกดีไซน์มีลักษณะสองด้าน ด้านหนึ่งเป็นความหมายอย่างกว้าง ตัวอักษรและรูปภาพนั้น ไม่ว่าจะอยู่บนผนังถ้าหรือจอคอมพิวเตอร์ก็เป็นกราฟิกดีไซน์ทั้งนั้น มองในแง่นี้กราฟิกดีไซน์จึงมีความหมายกว้างเสียจนดูเหมือนเป็นของธรรมดาสามัญ เพราะเป็นกรากฎอยู่ทุกหนทุกแห่ง ใช้กันอย่างกว้างขวาง และผลิตขึ้นโดยใครก็ได้ อีกด้านหนึ่งคือความหมายอย่างแคบ ซึ่งหมายถึงอาชีพอย่างหนึ่งซึ่งมีองค์ความรู้ความชำนาญเฉพาะทาง มีความละเอียดซับซ้อนของเทคนิคและกระบวนการทำงาน และมีวงการหรือเครือข่ายที่แน่นอนชัดเจน เช่น แต่ก่อนก็อยู่ตาม โรงพิมพ์ เคี้ยวนี้ขึ้นอยู่กับสำนักพิมพ์ โรงพิมพ์ เอเจนซี และสำนักงานออกแบบกราฟิกดีไซน์โดยเฉพาะ : ประชา

2.2 ความรู้พื้นฐานเรื่อง “ตัวพิมพ์”

ลักษณะทั่วไปของตัวพิมพ์

การออกแบบตัวพิมพ์คือ การสร้างสรรค์รูปลักษณะของตัวพิมพ์ด้วยฝีมือทางศิลปะ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพการใช้งาน และการสื่อสารผ่านหน้าตาของตัวพิมพ์นั้น

รูปลักษณะ ประสิทธิภาพ และนิสัย

สามสิ่งนี้เป็นปัจจัยที่มาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น ในการออกแบบตัวพิมพ์ชุดหนึ่งๆ นักออกแบบจะละเลยด้านใดด้านหนึ่งไปไม่ได้ เนื่องจากตัวพิมพ์ทำงานในทั้งสามมิติดังกล่าวพร้อมกัน

ปัจจัยทั้งสาม ต่างมีส่วนบันดาลความสำเร็จหรือความล้มเหลวให้แก่การออกแบบตัวพิมพ์ด้วยกันทั้งสิ้น ตัวพิมพ์ชุดหนึ่งที่สร้างขึ้นมา แม้จะมีรูปลักษณะที่สวยงามปานใด หากไม่สามารถสนองตอบประสิทธิภาพการใช้งานในระดับพื้นฐาน อัน ได้แก่ ความสามารถที่จะ “อ่าน” ได้ ก็ย่อมถือว่าล้มเหลวตั้งแต่ต้น มิพักต้องกล่าวถึงนิสัยทางวัฒนธรรมใดๆ ที่จะพ่วงมากับตัวพิมพ์นั้น ในทางกลับกันตัวพิมพ์อีกชุดหนึ่ง ซึ่งอาจจะมีได้วุดชั้นเชิงทางสุนทรียะอันตระการตา แต่หากอ่านได้สะดวก ทั้งยังสามารถกระตุ้นให้ผู้อ่านรู้สึกถึงนิสัยบางอย่างตามต้องการ เช่น ความเป็นการเป็นงาน อัตลักษณ์ท้องถิ่น ความน่าสะพรึงกลัว ฯลฯ ก็นับว่าการออกแบบนั้นประสบความสำเร็จ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาจจะกล่าวอย่างกว้างๆ ได้ว่า คุณภาพของแบบตัวพิมพ์ขึ้นอยู่กับความสามารถของนักออกแบบที่จะเนรมิตความลงตัวระหว่างความคิดสร้างสรรค์เชิงรูปลักษณ์ ประสิทธิภาพในการใช้งาน และสัมฤทธิ์ผลด้านการสื่อสาร

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าตัวพิมพ์หนึ่งๆ จะบรรลุมิติทั้งสามด้าน ดังกล่าวไว้พร้อมกัน แต่ในกระบวนการ "คิดแบบ" ก็ต้องคำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้ที่ละเอียดอย่างตามลำดับก่อนหลังเพื่อมิให้เกิดความสับสนสะเปะสะปะแล้วจึงประมวลความคิดไปสู่กระบวนการลงมือออกแบบ โดยทั่วไปแล้ว ประสิทธิภาพการใช้งานเป็นประเด็นที่พึงพิจารณาเป็นอันดับแรก เพราะเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่กำหนดขอบเขตสำหรับการสร้างสรรค์รูปลักษณ์ ส่วนรูปลักษณ์เองก็เป็นปัจจัยที่มีบทบาทสร้างนัยยะให้แก่ตัวพิมพ์

1. ประสิทธิภาพการใช้งานของตัวพิมพ์

ตัวพิมพ์เป็นสิ่งที่มิไว้สำหรับอ่าน ดังนั้น ประสิทธิภาพการใช้งานของตัวพิมพ์ชุดหนึ่งๆ จึงขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของตัวพิมพ์เหล่านั้นที่จะ "อ่านออก" ได้ง่าย หมายถึง ผู้อ่านสามารถระบุได้อย่างสะดวกกว่าตัวพิมพ์แต่ละตัวแสดงแทนอักษรตัวใดในภาษา คุณสมบัติความอ่านง่าย (หรือภาษาอังกฤษเรียกว่า legibility) นี้ ถือเป็นเกณฑ์ข้อหนึ่งที่ใช้วัดคุณภาพของตัวพิมพ์ และเป็นสิ่งที่นักออกแบบตัวพิมพ์ต้องคำนึงเป็นอันดับแรก

ในบรรดาสิ่งพิมพ์อันมากมายในโลกปัจจุบัน มีการใช้รูปแบบตัวพิมพ์อันหลากหลายจนแทบนับไม่ถ้วน หากเราพิจารณาตัวอักษรสักตัวหนึ่ง เช่น บ ไบไม้ เราจะพบว่า อักษรตัวนี้สามารถปรากฏเป็นรูปธรรมจริงต่อสายตาด้วย รายละเอียดที่แตกต่างกันเป็นจำนวนมาก

บ

บ

บ

บ

บ

รูป 2.1 แสดงรูปลักษณ์อันหลากหลายของตัวพิมพ์สำหรับอักษรตัวเดียวกัน

แม้จะมีรูปลักษณ์แตกต่างกันอยู่ เหตุใดเราจึงสามารถระบุได้ว่าตัวพิมพ์ทุกตัวเหล่านี้ล้วนแสดงแทนตัวอักษร บ ไบไม้ คำตอบคือ เป็นเพราะรูปลักษณ์เหล่านี้ต่างบรรจุ "คุณลักษณะเชิงรูปทรง" จำนวนหนึ่ง เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไว้ร่วมกัน สิ่งนี้ทำให้ตัวอักษร บ ไบไม้ แตกต่างจากตัวอักษรอื่นๆ ในภาษาไทย เช่น ข ไข่ ป ปลา ม ม้วน หนู ฯลฯ คุณลักษณะเชิงรูปทรงดังกล่าวนี้ประกอบกันเข้าเป็นสิ่งที่เรียกว่า โครงสร้าง (structure) ของตัวอักษร ในกรณีของ บ ไบไม้ โครงสร้างของตัวอักษรนี้ประกอบด้วย "ขาหน้า" "ขาหลัง" "เส้นล่าง" และ "หัว"

คุณสมบัติความอ่านง่ายของตัวพิมพ์จึงขึ้นอยู่กับความสามารถที่จะแสดงโครงสร้างของตัวอักษร ออกมาอย่างเพียงพอที่จะทำให้ผู้อ่านสามารถแยกแยะได้ว่า รูปทรงที่ตาเห็นคืออักษรตัวนั้น ตัวนี้ และมีใช้ตัวอื่น สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจในที่นี้คือ คุณลักษณะเชิงรูปทรงที่แจกแจงมาสำหรับโครงสร้างของ บ ไบไม้ นั้น มิใช่รูปทรงที่ปรากฏต่อสายตาจริง หากแต่เป็นรูปทรงในความคิด กล่าวคือ โดยรูปทรงจริงนั้น "ขาหน้า" และ "ขาหลัง" ของ บ ไบไม้ อาจจะต้องตรงหรือเอนก็ได้ เส้นอาจจะบางหรือหนาต่างๆ กัน อาจจะมี "หัว" ที่กลมโปร่งชัดเจน หรือทึบ หรือแฉกแต่ละไว้ในบางแบบตัวพิมพ์ก็เป็นไปได้ "เส้นล่าง" อาจจะเป็นเส้นตรง หรือเส้นโค้งก็ได้ เป็นต้น

สิ่งที่สำคัญในเรื่องของ โครงสร้างอยู่ที่ความแตกต่างซึ่งต้องปรากฏออกมาอย่างเพียงพอ บ ไบไม้ จะต้องมี "เส้นนอน" ที่แสดงระยะห่างระหว่างขาทั้งสอง จึงจะแตกต่างจาก ข ไข่ ซึ่งมีคุณลักษณะเชิงรูปทรงส่วนอื่นๆ ร่วมกับ บ ไบไม้ (ยกเว้น "หัว" ขมวดต่างกับ บ ไบไม้) ในทำนองเดียวกัน "ขาหลัง" ของ บ ไบไม้ จะต้องสูงเสมอกับขาหน้า ไม่ยื่นเป็น "หาง" ขึ้นไป จึงจะแตกต่างจาก ป ปลา ส่วน ม ม้า และ หนู นั้น ก็แตกต่างจาก บ ไบไม้ ตรงที่มีการเพิ่ม "ขมวดล่างซ้าย" และ "ขมวดล่างขวา" เข้าไปตามลำดับ ข้อแตกต่างเหล่านี้จะปรากฏ ณ จุดต่างๆ กันไป ขึ้นอยู่กับว่าเป็นความแตกต่างระหว่างตัวอักษรคู่ใด เช่น คู่ ค เด็ก / ต เต่า ข้อแตกต่างอยู่ที่เส้นนอนบนเรียบหรือมีหยัก ส่วนคู่ ค เด็ก / ค ควาย ข้อแตกต่างอยู่ที่หัว ขมวดหันไปทางซ้ายหรือขวา

ค ต ค ค

รูป 2.2 (ซ้าย) ค เด็ก กับ ต เต่า แตกต่างกันที่เส้นนอน

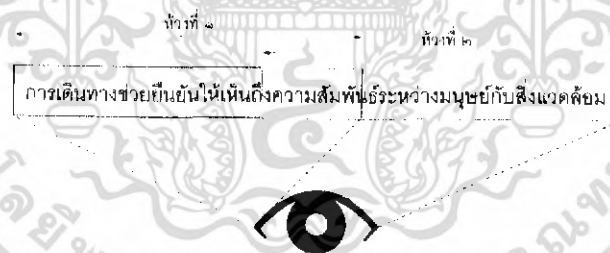
รูป 2.3 (ขวา) ค เด็ก กับ ค ควาย แตกต่างกันที่หัวขมวดกลาง

ระบบตัวอักษรประเภทแทนหน่วยเสียงจึงมีลักษณะประหัตถ์อย่างน่าทึ่ง กล่าวคือ ด้วยคุณลักษณะเชิงรูปทรงที่เป็นพื้นฐานจำนวนหนึ่ง (ได้แก่ ขา หัว เส้นพื้น เส้นนอนบน เส้นทแยง หยัก หาง ขมวด) อาศัยการประสมคุณลักษณะเหล่านี้สลับกันไปมา ก็ก่อเกิดเป็นหน่วยเขียนต่างๆ กันนับได้หลายสิบตัว ทั้งนี้ ศิลปะการออกแบบตัวพิมพ์ชุดหนึ่งๆ จะต้องสามารถแสดงข้อแตกต่างระหว่างตัวพิมพ์ต่างๆ ที่เป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมาชิกของชุดได้ชัดเจนพอ ทั้งนี้ ข้อแตกต่างดังกล่าวอาจจะ "แตกต่าง" กันไปจากตัวพิมพ์ชุดหนึ่งไปสู่อีกชุดหนึ่งตั้งนั้น ในการพิจารณาตัวพิมพ์ตัวหนึ่งตัวใดเพื่อประเมินประสิทธิภาพการใช้งาน จึงไม่พึงเริ่มด้วยการเพ่งพินิจตัวพิมพ์นั้น โดดๆ แต่ควรพิจารณาร่วมไปกับตัวอื่นๆ ในชุดเดียวกันเสียก่อนเสมอ (โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ควรเปรียบเทียบกับตัวอื่นๆ ที่มีคุณลักษณะเชิงรูปทรงคล้ายกันมากเป็นพิเศษ) นอกจากนี้ ก็ไม่ควรตัดสินใจว่า ตัวพิมพ์แบบต่างๆ สำหรับอักษรเดียวกัน (เช่น ตัวพิมพ์ ค ควาย แบบต่างๆ) ตัวไหนมีประสิทธิภาพการใช้งานมากกว่ากัน โดยไม่คำนึงถึงชุดตัวพิมพ์ที่แต่ละตัวสังกัดอยู่

ความอ่านง่ายของตัวพิมพ์ผูกพันอย่างแน่นแฟ้นกับความแตกต่างที่รับรู้ได้ระหว่างบรรดาตัวอักษรในชุดเดียวกันมากกว่าจะขึ้นกับความชัดเจนของรูปทรงของแต่ละตัวอักษรอย่างเดี่ยวๆ ข้อเท็จจริงนี้สามารถยืนยันได้จากธรรมชาติของการอ่าน กล่าวคือ การทดลองและศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการอ่าน ได้ชี้ชัดว่า ในการอ่านข้อความหนึ่งๆ ผู้อ่านมิได้จับภาพตัวอักษรไปทีละตัว แล้วจึงประสมกันตามลำดับที่ปรากฏ ก่อนหลังเพื่อให้เกิดเป็นพยางค์ คำ วลี และประโยค หากแต่จับภาพกลุ่มตัวอักษรที่เรียงกันเป็นห้วงๆ ความยาวของแต่ละห้วงจะตรงกับความกว้างของช่วงการมองเห็นของสายตา (Visual span) ในหนึ่งคราว โดยมีจุดครึ่งสายตาอยู่ประมาณตรงกลางช่วง ผู้อ่านจะเลื่อนสายตาจากจุดครึ่งสายตาของห้วงหนึ่งไปยังจุดครึ่งสายตาของอีกห้วงหนึ่ง ในลักษณะกระโดด มิใช่ต่อเนื่องเป็นเส้นตรงไปเรื่อยๆ เพียงแต่จากห้วงหนึ่งสู่ห้วงถัดไป อาจจะมีตัวอักษรที่เหลื่อมล้ำกันอยู่บ้างจำนวนหนึ่ง

รูป 2.4 แสดงการอ่านเป็นแบบห้วงๆ และความกว้างของช่วงการมองเห็นของสายตา (Visual span)

ด้วยความเร็วของการอ่านที่มีลักษณะกระโดดเป็นห้วงๆ ไปตามกระแสของตัวอักษรเช่นนี้ ผู้อ่านจึงมิได้รับรู้ถึงรูปลักษณ์ทั้งหมดของตัวพิมพ์แต่ละตัว แต่จะรับรู้เฉพาะคุณลักษณะเด่นของตัวพิมพ์ตัวหนึ่งในแง่ที่แสดงความแตกต่างจากตัวอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บรรดาตัวอักษรที่อยู่บริเวณขอบของช่วงสายตา นั้น ผู้อ่านมักจะรับรู้ด้วยอาศัยการคาดคะเนจากบริบทแวดล้อม โดยที่สายตาแทบจะไม่ต้องสัมผัสตัวอักษรเหล่านั้นเลยด้วยซ้ำไป

อย่างไรก็ตาม เมื่อมาถึงจุดนี้ เราจำเป็นต้องแยกแยะประเภทของตัวพิมพ์โดยยึดเกณฑ์การใช้งานที่เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แตกต่างกัน นั่นคือต้องแยกแยะระหว่างตัวพื้น (text) กับตัวคิสเพลย์ (display) ตัวพื้นหมายถึง ตัวพิมพ์ที่ใช้สำหรับพิมพ์ข้อความขนาดยาวที่ต้องอ่านต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลาานพอสมควร ตัวพื้นจะถูกออกแบบมาเพื่อให้อ่านได้ง่ายแม้ในขนาดเล็กๆ นั่นหมายความว่ามันต้องมีรูปร่างที่โปร่งพอที่จะย่อลงเล็กน้อยแล้วยังอ่านออก อีกทั้งมีความเรียบง่าย สะอาดตา และมีบุคลิกเป็นกลางๆ หรือสะดวกต่อการทำตัวให้กลมกลืนกับตัวพิมพ์แบบอื่นๆ ที่จะนำมาใช้ร่วมกัน

ส่วนตัวคิสเพลย์เป็นตัวพิมพ์ที่ใช้สำหรับข้อความขนาดสั้น ได้แก่ พาดหัว ชื่อเรื่อง ชื่อหัวข้อ และข้อความต่างๆ ที่ต้องการเน้น ตัวคิสเพลย์สามารถละเลยความอ่านง่ายและหันไปเน้นความชัดเจนของบุคลิกและความโดดเด่นของรูปลักษณ์ได้มากกว่าตัวพื้น

การกล่าวว่านี้เป็นการแบ่งตามบทบาทหน้าที่นั้น เป็นไปเพื่อเตือนว่า ตัวพิมพ์บางชุดไม่ได้ยึดติดกับข้อกำหนดนี้ คีปี นารายณ์ หรือ ชวนพิมพ์ มีคุณสมบัติที่เป็นทั้งตัวพื้นและตัวคิสเพลย์ ในทางกลับกัน ตัวพิมพ์บางชุด เช่น กิตติธาดา เดิมถูกออกแบบมาเพื่อใช้เป็นตัวคิสเพลย์ แต่ในเวลาต่อมากลับถูกนำมาใช้เป็นตัวพื้นในงานออกแบบบางชิ้น

2. รูปลักษณ์ของตัวพิมพ์

แม้ตัวพิมพ์จะถูกสร้างขึ้นเพื่อการอ่าน นั่นคือ เพื่อเป็นพาหนะนำไปสู่การรับข่าวสาร แต่ในขณะที่เดียวกัน มันก็เป็นสิ่งที่ตาของมนุษย์รับรู้ด้วยจักขุสัมผัส ไม่ว่าจะมีความเล็กหรือใหญ่ ไม่ว่าจะใหม่หรือเก่า ไม่ว่าจะมุ่งรับใช้แต่การถ่ายทอดสาร หรือหมายจะเรียกร้องความสนใจไปพร้อมกัน ตัวพิมพ์ทั้งหลายที่ปรากฏบนหน้ากระดาษหรือจอภาพ ย่อมผ่านกระบวนการคิดค้น และสร้างสรรค์รูปลักษณ์ ซึ่งมีมิติของทัศนศิลป์เข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเสมอ

แม้ในกรณีของตัวพื้น ซึ่งสายตาของผู้อ่านกวาดจับผ่าน ไปอย่างรวดเร็ว ด้วยมุ่งประมวลภาพตัวพิมพ์ที่รับรู้ให้กลายเป็นสารที่เข้าใจอย่างต่อเนื่อง แต่สายตาของเขาก็ก็นับรับรู้ถึงรูปลักษณ์ของตัวพิมพ์อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากรูปลักษณ์เหล่านั้นปรากฏเรียงต่อๆ กันจนครบทุกตัวซ้ำแล้วซ้ำเล่าเป็นเวลายาวนาน ความสวยงาม ความจัดจ้าน ความรกรุงรังของตัวพิมพ์เป็นสิ่งที่ผู้อ่านสามารถรู้สึกได้ระหว่างอ่านข้อความ และบอกให้ทราบได้เมื่ออ่านจบลงแล้ว รูปลักษณ์ของตัวพื้นจึงเป็นสิ่งที่นักออกแบบต้องให้ความสำคัญไม่น้อย สำหรับกรณีของตัวคิสเพลย์นั้น คุณสมบัติความเป็นทัศนศิลป์ปรากฏให้รับรู้อย่างชัดเจนด้วยเงื่อนไขของขนาดตัวพิมพ์ รวมถึงตำแหน่งการจัดวาง ความกระชับสั้น และความสำคัญของข้อความ นักออกแบบจึงสามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์และชั้นเชิงทางศิลป์ออกมาได้อย่างเต็มที่กว่า

อย่างไรก็ตาม ศิลปะอันมีชั้นเชิงเป็นเลิศมักสร้างขึ้นบนข้อจำกัดด้วยเงื่อนไขบางอย่าง สำหรับศิลปะการออกแบบตัวพิมพ์ เราได้เห็นแล้วว่าความสามารถที่จะอ่านได้เป็นตัวกำหนดขอบเขตหรือพรมแดนในการสร้างสรรค์ แต่พื้นไปจากปัจจัยกำหนดนี้แล้วก็ยังมีข้อจำกัดอีกประการหนึ่งนั่นคือ เทคโนโลยี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เส้น	ก	ร	ฒ	บ
	น	ส	ฐ	พ
หัว	ท	ย	ถ	ด
	ต	ค	ข	ช
หาง	ป	ศ	ซ	ฮ
	ภ	า	ฉ	ฉ
ขอบ	ม	น	ณ	ห
เส้น จร จร กึ่ง ไม้	ญ	ถ	บ	ษ

รูป 2.5 ส่วนประกอบพื้นฐาน
ของตัวพิมพ์ (ถ่ายทอดมาเพียงบาง
ส่วนจาก มาตรฐานโครงสร้างตัว
อักษรไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน)

ตัวพิมพ์ไทยพัฒนามาจากตัวอักษรที่เกิดจากการวาดเส้นด้วยมือ ส่วนประกอบพื้นฐานจึงเป็น “เส้น” ซึ่งมีวิธีการลากมากมายหลายแบบและมีชื่อเรียกต่างๆ กันเช่น หัว หัวขวาด, หัวหยัก, หัวออก, หัวเข้า, หาง, ขวาด เส้นพื้น, ขา, เส้นตั้ง หรือ เส้นนอน ส่วนประกอบพื้นฐานเหล่านี้ประกอบกันเข้าเป็นรูปลักษณะเฉพาะอย่างการวางตำแหน่งที่สลับสับเปลี่ยนกัน ไปมาของส่วนประกอบเหล่านี้ก่อให้เกิดตัวอักษรตัวหนึ่งๆ ที่มีความแตกต่างกับตัวอื่นๆ ในชุดตัวพิมพ์เดียวกัน

สัดส่วนของรูปอักษร

สำหรับผู้ใช้ตัวพิมพ์โดยทั่วไป การบอกว่าตัวพิมพ์ชุดใดสวยหรือไม่ ไม่จำเป็นต้องอาศัยความรู้ที่ละเอียดละออ แต่สำหรับผู้ใช้ที่จริงจัง และนักออกแบบมืออาชีพ การรู้จักตัวพิมพ์อย่างแท้จริงจำเป็นจะต้องเริ่มจากการสังเกตรายละเอียดต่างๆ ของตัวพิมพ์และสามารถระบุคุณสมบัติสำคัญๆ อันได้แก่ สัดส่วน และองค์ประกอบพื้นฐานของตัวพิมพ์อย่างเป็นระบบและแม่นยำ ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้จะช่วยให้เข้าใจความสวยงามและซับซ้อนของรูปลักษณะตัวพิมพ์ได้อย่างลึกซึ้ง

สัดส่วนคือ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบพื้นฐานส่วนต่างๆ ของตัวพิมพ์ เป็นคุณสมบัติหลักในเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เชิงรูปลักษณะของตัวอักษร และเป็น "ตัวแปร" ขึ้นพื้นฐานที่ทำให้ตัวพิมพ์แบบหนึ่งแตกต่างกับอีกแบบหนึ่ง การจะพูดถึงรูปลักษณะของตัวพิมพ์ ไม่ว่าจะเป็นในแง่ประสิทธิภาพ ความสวยงาม หรือนัยยะต่างๆ นั้น จำเป็นต้องเข้าใจคุณสมบัติด้านสัดส่วนเสียก่อน คำว่าสัดส่วนในที่นี้จึงไม่ได้หมายถึงเพียงความกว้างยาวของรูปทรงพื้นฐาน เช่น สูงผอม หรือ อ้วนเตี้ย แต่แตกออกเป็นแง่มุมที่อาจแจ่มแจ้งได้อย่างละเอียดถึง 4 แ่งมุม ดังนี้

1. ความสูงอักษรกับขนาดตัวพิมพ์
2. ความหนาบางของเส้น
3. สัดส่วน หรือ ความแคบกว้างของตัวพิมพ์
4. น้ำหนักของตัวพิมพ์

3. นัยยะแฝงด้านต่างๆ ของตัวพิมพ์

เราได้เห็นกันมาแล้วว่าในการพิจารณารูปลักษณะของตัวพิมพ์หนึ่งๆ เราอาจพุ่งเล็งไปที่ประสิทธิภาพการใช้งาน โดยคำนึงถึงความอ่านง่ายยากของตัวพิมพ์นั้นๆ เป็นเกณฑ์ หรือเราอาจจะสนใจที่ความสวยงามของตัวพิมพ์ โดยประเมินตัดสินด้วยเกณฑ์ทางสุนทรียศาสตร์ แต่ก็ยังมีคุณสมบัติของตัวพิมพ์ในอีกแง่มุมหนึ่งที่เรายังมิได้พิจารณา นั่นคือแง่มุมด้านการสื่อ นัยยะแฝง

โดยรูปลักษณะของมันตัวพิมพ์มีศักยภาพที่จะบ่งบอกถึงบางสิ่งบางอย่างที่มากกว่า "ตัวอักษรตัวหนึ่ง" เสมอ ความหมายแฝงหรือนัยยะแฝง (Connotation) ของตัวพิมพ์มีลักษณะเป็นนัยยะประหวัด (Associated Idea) ที่ถูกกระตุ้นขึ้นในใจของผู้อ่านจากการรับรู้รูปลักษณะของตัวพิมพ์ นัยประหวัดนี้อาจจะมีลักษณะเป็นอารมณ์ ความรู้สึก เช่น ความขึงขัง ความอ่อนหวาน ความกระฉับกระเฉง ความน่าหวาดหวั่น ฯลฯ หรืออาจจะเป็นคตินิยม เช่น ความโบราณ ความทันสมัย ความศักดิ์ อึดลักษณะท้องถิ่น ฯลฯ

ตัวพิมพ์คือ การผลิตซ้ำรูปอักษรด้วยวิธีกลไก ทำให้ได้รูปอักษรที่เหมือนกันทุกกระเบียดนิ้ว ต่างไปจากลายมืออันหลากหลาย และอ่านง่ายบ้างยากบ้างตามเจ้าของลายมือ ตัวพิมพ์จึงนับเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่เบิกทางให้แก่ความเป็นสมัยใหม่ (Modernity) ซึ่งให้ความสำคัญกับความเป็นระเบียบ ความสม่ำเสมอ และความถูกต้องเหตุผล

ทุกวันนี้ ตัวพิมพ์เป็นสิ่งที่ทุกคน "อ่าน" แต่ก็เสมือนว่าไม่มีใคร "มองเห็น" นั่นเป็นเพราะเราต่างรู้สึกกันไปว่า ในฐานะตัวแทนของเสียงพูด ตัวพิมพ์เป็นเพียงสื่อหาคะ ซึ่งทำหน้าที่ให้ตัวสาร (Message) มาเกาะอิง เมื่อทำหน้าที่สื่อสารสำเร็จลุล่วงแล้ว มันก็ขอมหาคความหมาย และไว้ประ โยชน์ทันที

ความเข้าใจเช่นนี้ใช้ว่าจะผิดพลาด แต่ก็คลาดเคลื่อน ในความเป็นจริงแล้ว ตัวพิมพ์ยังมีมิติอื่น นอกเหนือจากความเป็นสื่อที่โปร่งใส กล่าวคือ รูปลักษณะของมันสามารถบ่งบอกบางสิ่งบางอย่างที่อยู่พื้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไปจากตัวสาร บางสิ่งบางอย่างที่ว่านี้อาจจะเป็น ความเคร่งครัด เป็นทางการ ความทันสมัย ความเป็นไทย ความตื่นเต้นเร้าใจ ความสนุก โลก โผน ฯลฯ

จึงกล่าวได้ว่า นอกจากจะเป็นเครื่องหมายที่ใช้แทนเสียงแล้ว รูปร่างหน้าตาของตัวพิมพ์ยังช่วยกำหนด "สำเนียง" ของเสียงนั้นๆ ด้วยสำเนียงดังกล่าว ทำหน้าที่สร้างเจตความหมายและบุคลิกที่ต่างกันไปสำหรับเนื้อหาที่สื่อไว้ในสาร

ความแตกต่างระหว่าง Typeface Font และ Type

Typeface แบบตัวอักษรแต่ละตัว แต่ละชุดที่ยังไม่ถูกดีไซน์เรื่องการใช้งาน

Font Typeface ที่ถูกดีไซน์เรื่องการใช้งานแล้ว เช่น ความห่างระหว่างตัวอักษร ความห่างของช่องไฟ ความห่างของประโยค เป็นต้น และพร้อมนำไปใช้งานในรูปแบบต่างๆ

Type เป็นการเรียกส่วนของ Typeface ที่นำมาประกอบในงานออกแบบ

ตัวพิมพ์ไทยมาจากไหน

กลุ่มตัวพิมพ์แบบ ไม่มีเชิง (San serif) ซึ่งมีลักษณะเด่น คือตัวอักษรเรียบง่ายดูสะอาดตา และประหยัดเนื้อที่ในการเรียงพิมพ์ Sans Serif นี้จะช่วยให้งานพิมพ์ดู โปร่งตาหมึกพิมพ์จะไม่ทึบตันบริเวณที่เป็นส่วนประดิษฐ์ของเชิง (Serif) แบบอักษรในกลุ่มนี้ที่เป็นที่นิยม ได้แก่ Helvetica ซึ่งออกแบบเมื่อปี ค.ศ. 1957 โดย Max dinger (1910-1980)

ส่วนหนึ่งของตัวพิมพ์ไทย ถูกออกแบบโดยได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตก และตัวพิมพ์ที่เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนตัวหนึ่งคือ มานพดิกา มานพดิก้าเป็นตัวพิมพ์ที่ออกแบบโดย มานพ ศรีสมพร มีเป้าหมายอย่างชัดเจนว่า ต้องการตัวพิมพ์ไทยที่มีบุคลิกที่เหมือนกับ Helvetica ตัวพิมพ์ภาษา โรมันที่โด่งดังที่สุดในสมัยนั้น มานพดิก้ามีความหนาบางให้เลือกถึง 4 แบบ ตัวไม่มีหัวของอักษรลอกอีกหลายแบบก็มีเป้าหมายคล้าย มานพดิกา นั่นคือ ใช้เป็นตัวดีสเพลย์ในงานโฆษณา

ตัวพิมพ์ไทย มาตรฐานโครงสร้างตัวอักษรไทย

ตัวพิมพ์ไทยพัฒนามาจากตัวเส้นนอน ส่วนประกอบพื้นฐานอักษรที่เกิดจากการวาดเส้นเหล่านี้ ประกอบกันเข้าเป็นรูปด้วยมือ ส่วนประกอบพื้นฐานจึงลักษณะเฉพาะอย่าง การวางเป็น "เส้น" ซึ่งมีวิธีการลากตำแหน่งที่สลับสับเปลี่ยนกันไปมากมายหลายแบบ และมีชื่อเรียก มาของส่วนประกอบเหล่านี้ก็ให้ต่างกันไป เช่น หัว หัวขมวด เกิดตัวอักษรหนึ่งๆ ที่มีความ หัวหยัก หัวออก หัวเข้า หาง แตกต่างกับตัวอื่นๆ ในชุดตัวขมวด เส้นพื้น ขา เส้นตั้ง หรือ พิมพ์เดียวกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลเบื้องต้นข้อมูล

3.1 การวางแผนทางของหนังสือ

ไม่ว่าจะต้องการหรือไม่ก็ตาม แต่ละวันเราจะได้รับข่าวสารจากทุกทิศทาง ริมทางในกรุงเทพฯ เป็นเหมือนเวทีแสดงงานกราฟิกขนาดใหญ่ ซึ่งมันอาจเป็นเพียง รูป-รอย-เครื่องหมาย ที่อยู่กันอย่างหลากหลาย และผสมปนเป แต่มันก็เป็นสิ่งที่รวมความคิดสร้างสรรค์ และแรงบันดาลใจไว้มากมาย นอกจากนั้นเรายังพบการใช้วิธีการในการสื่อสารที่หลากหลาย ก็เพื่อสื่อความกับคนหลายกลุ่ม หลายแบบ เพราะการสื่อสารจะง่ายขึ้นมาก ถ้าเราเลือกใช้วิธีที่เหมาะสม เนื่องจากตัวอักษรแทนความคิด และเสียงพูดได้ดีกว่าภาพ เมื่อผู้พูดไม่อยู่ ตัวอักษรจึงเป็นที่นิยม ไม่เฉพาะกลุ่มคนที่เป็ปัญหาชนเท่านั้น แต่มันยังเป็นเครื่องมือสำหรับทุกคนที่มีสารจะบอกเล่า และเลือกที่จะบอกด้วยการเขียน

ฟังก์ชันของป้ายข้างทางมีความสำคัญมากกว่าความสวยงาม และเนื่องจากป้ายข้างทางต้องมีฟังก์ชันในการสื่อสารที่ดี ทำให้ป้ายข้างทางมีความเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม และผู้รับสาร คนออกแบบป้ายต้องจินตนาการถึงประสิทธิภาพ เมื่อป้ายถูกนำไปใช้ติดตั้งในสถานที่จริง

ความตั้งใจของผู้ทำ ต้องการทำให้หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือแนวทดลอง ที่นำเอาความรู้เชิงทฤษฎีการออกแบบ มาจับกับความน่าสนใจของกราฟิกข้างทาง เพื่อแสดงให้เห็นว่า ป้ายข้างทาง ที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ก็มีความน่าสนใจ โดยจะใช้ตัวอย่างแสดงประกอบ และการวิเคราะห์ถึงความน่าสนใจนั้น

3.2 การแบ่งหมวดหมู่ของหนังสือ

แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

3.2.1 ส่วนอธิบายความรู้พื้นฐานและความหมายของกราฟิก และตัวพิมพ์

เพื่ออธิบายความรู้พื้นฐานและความหมายของกราฟิก และตัวพิมพ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจพื้นฐาน ก่อนที่จะเข้าไปในส่วนของการวิเคราะห์ป้ายข้างทาง

3.2.2 ที่มาของตัวอักษรในป้ายข้างทาง และองค์ประกอบของป้ายข้างทาง

ที่มาของตัวอักษรในป้ายข้างทาง

ตัวอักษรในป้ายข้างทาง มีที่มาจากหลากหลายที่ แต่เราสามารถแบ่งพวกมันได้ตามวิธีการทำได้ดังนี้

1. การใช้ลายมือ

บางครั้ง ป้ายก็ต้องถูกทำขึ้นโดยเร่งด่วน แล้วอะไรจะดีไปกว่าการทำเอง การเขียนจึงเป็นวิธีที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดวิธีหนึ่ง เพราะทำได้ง่าย ประหยัดเวลา ประหยัดเงิน และบอกบุคลิกของผู้ทำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยตรง แต่ข้อเสียก็คือ ลายมือมีความไม่สม่ำเสมอ ทำให้อ่านยากบ้างง่ายบ้างไปตามลายมือของแต่ละคน และเมื่อต้องการปริมาณมากๆ ก็ต้องใช้เวลานาน นอกจากจะนำไปถ่ายเอกสาร ซึ่งก็จำทำให้เกิดความไม่ชัดเจน ยิ่งอยู่บนตัวอักษรที่ไม่สม่ำเสมอแล้ว อาจทำให้การสื่อสารผิดพลาดไปได้

2. การใช้เทมเพลต

เทมเพลต เป็นวิธีทำป้ายที่ผสมผสานแบบลายมือกับการใช้คอมพิวเตอร์ เพราะเทมเพลตเป็นแบบตัวอักษรที่อยู่ในคอมพิวเตอร์ แต่ถูกนำมาประยุกต์ อยู่ในรูปของเพลต ทำตัวอักษรเป็นตัวเจาะขาว ข้อดีก็คือ สะดวกในการใช้งานมากขึ้น ต้นทุนถูก ถ้าเราต้องการปริมาณน้อย แต่ป้ายสองป้าย ก็เขียนจากเทมเพลตได้เลย แต่ถ้าต้องการปริมาณมาก ก็เปลี่ยนเทคนิควิธีมาเป็นการพิมพ์ ซึ่งจะสะดวกและรวดเร็วมาก แต่การพิมพ์จะทำให้เกิดความไม่ประณีต และความไม่สม่ำเสมอของตัวอักษร

3. การใช้ตัวพิมพ์

ตัวอักษรในคอมพิวเตอร์มีหลายแบบให้เลือกใช้ได้ตามเป้าหมายในการสื่อสาร สะดวกต่อการนำมาใช้จริงและสามารถทำปริมาณมากๆ ได้โดยการพิมพ์จากเครื่องพิมพ์ หรือการถ่ายเอกสาร มีต้นทุนที่แพงกว่าวิธีอื่นแต่เสียเวลาน้อย แต่ถ้ามีคอมพิวเตอร์ก็จะทำให้สะดวกรวดเร็ว และลดต้นทุนได้ การออกแบบป้ายจึงต้องทำอย่างระมัดระวังและต้องออกแบบให้ใช้ได้ระยะยาว ภาพโดยรวมของป้ายที่ทำจากคอมพิวเตอร์จะมีความสม่ำเสมอของตัวอักษร และประณีต

แต่ไม่ว่าจะใช้วิธีใดก็ตาม นักทำป้ายต้องคำนึงอยู่เสมอว่า บางครั้งเขาอาจต้องการมันมากกว่าชิ้นเดียว เพราะฉะนั้นจึงควรเลือกวิธีที่สามารถทำได้ง่าย มีประสิทธิภาพในการสื่อสาร และทำได้ปริมาณมากๆ

องค์ประกอบของป้ายข้างทางประกอบด้วย

แบบตัวพิมพ์ (Typeface)

จากบทที่แล้วกล่าวไว้ว่าแบบตัวอักษรข้างทางมาจากวิธีการทำตัวอักษรแบบต่างๆ เช่น ลายมือ ตัวเทมเพลต และตัวพิมพ์ และแบบตัวอักษรก็อยู่ร่วมกันมากมาย จนเราไม่สามารถระบุได้ว่ามีแบบตัวพิมพ์แบบใดบ้าง

แต่จากข้อสังเกตก็จะพบว่า ตัวพิมพ์ไม่ได้มีความหมายตามตัวอักษรเท่านั้น แต่ตัวพิมพ์ให้ความรู้สึก อารมณ์ และค่านิยมที่ต่างกัน บางครั้งนักทำป้ายก็สร้างตัวพิมพ์ขึ้นมาใหม่เอง แต่ส่วนใหญ่แล้วพวกเขาจะใช้ตัวพิมพ์ที่สามารถหาได้ในทุกๆ ไป โดยการเลือกและประยุกต์ให้เหมาะสมกับคนที่ต้องการจะสื่อสารและสถานการณ์นั้นๆ ซึ่งวิธีการแบบนี้ต้องการการตัดสินใจที่ฉลาดว่าจะใช้แบบอักษรนั้นๆอย่างไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บางคนอยากให้ตัวพิมพ์มีความรู้สึกเป็นจีน รูป 3.1

แบบตัวพิมพ์นี้คือ Js Chawlewhiang ออกแบบโดยการตั้งใจเลียนแบบโครงสร้าง และลักษณะของอักษรจีน ลักษณะที่ว่าเป็นก็คือ การใช้ฟุ้งกันในการเขียนตัวอักษร ทำให้ตัวอักษรมีความหนาทึบไม่เท่ากัน และให้ความรู้สึก เหมือนการเขียน โดยใช้หมึกจีน

บางคนอยากให้ตัวพิมพ์มีความรู้สึกเป็นไทย รูป 3.2

ตัวชุดไทยนริศ 4 มม. ออกแบบโดย ทวีพร ลิมาพรวานิช

ตัวนริศ เมื่อแรกประดิษฐ์ขึ้นใหม่โดย พระยานริศ เกิดจากความตั้งใจให้แบบตัวอักษรเหมือนกับ การคัดลายมือ ถ้าในแบบตัวอักษรของฝรั่ง ก็จะเรียกว่า ตัว Script ซึ่งอาจใช้ขนนก หรือปากกาหัว ตัด

ตัวอักษรนี้ แรกถูกผูก โยงเข้ากับฐานันดรอันสูงส่งเพราะ ใช้กันอยู่ในแวดวงราชสำนัก ครั้น ต่อมา ตัวอักษรดังกล่าวถูกทางราชการนำไปใช้อย่างแพร่หลาย นัยยะแฝงของมันจึงเปลี่ยนไปสู่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความเป็นราชการ และประชาชนก็หิยขยตัวอักษรนี้ไปใช้ต่อ ในรูปของป้ายห้างร้าน แผ่น
โฆษณาประชาสัมพันธ์ ฯลฯ นัยยะของมันจึงแปรเปลี่ยนเป็นความสามัญ

JS chanok แบบตัวพิมพ์นี้ถูกใช้เพื่อแสดงออกถึงความเป็นไทยมานาน ทำให้ตัวมันมีนัยยะ
ติดตัวมาด้วย คือนัยยะความเป็นไทย เราจึงเห็นว่านักออกแบบหรือนักทำป้าย มักเลือกใช้แบบพิมพ์
ตัวนี้ เมื่อเขาต้องการให้ป้ายของเขาแสดงออกถึงความเป็นไทย

บางคนเลือกเพราะแบบตัวพิมพ์นี้ๆ สะดวกต่อการนำไปใช้ รูป 3.3

101 จำกัด

Arm Spray Bold คงจะเป็นเพราะความนิยมในการใช้เทมเพลตมีมากขึ้น แบบตัวพิมพ์นี้จึงถูก
ออกแบบมาเพื่อรองรับการใช้งานนี้ โดยเฉพาะกับป้ายข้างทางสาธารณะ และก็คาดเดาได้ว่า มันคง
จะทำให้งานทำป้ายสะดวกมากกว่าเดิมเยอะ

จากเทคนิคการใช้เทมเพลตที่กล่าวมาแล้ว ทำให้เกิดฟังก์ชันที่ต้องทำเป็นตัวเจาะขาว เส้นบาง
เล็กๆ บนยอดกอไก่ จึงเกิดขึ้น เพื่อยึดเทมเพลตให้มีความแข็งแรงพอสำหรับการพ่น และรักษา
ความสมบูรณ์ของตัวอักษรเอาไว้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หรือบางคนเลือกเพราะแบบตัวพิมพ์อ่านออกได้ง่าย รูป 3.4

JS Chodok จากการเก็บข้อมูลพบว่าบริการสาธารณะส่วนใหญ่มักใช้แบบตัวพิมพ์นี้ นั่นอาจเป็นเพราะรูปลักษณ์ของมันสามารถอ่านได้ง่ายทั้งไกล และใกล้ มีประสิทธิภาพในการสื่อสารสูง ทำให้มันถูกเลือกมาใช้เพื่อทำหน้าที่สื่อสารกับคนหมู่มาก จากตัวอย่างข้างต้นเราจึงสรุปได้ว่าแบบตัวพิมพ์ที่ถูกเลือกมาใช้ มีเหตุผลเสมอ

Typographic resonance

ความหมายแฝงของตัวอักษรเกิดขึ้นจากวัฒนธรรม และ ไลฟ์สไตล์ นอกจากนั้นแล้ว มันยังเป็นพหุอรรถด้วย ตัวอักษร ได้รับความหมายแฝงแบบนี้จากธรรมเนียมแต่ก่อน การนำมาใช้ และการมองเห็น

ในปี 1902 Peter Behrens สถาปนิกชาวเยอรมันสังเกตว่า แบบตัวอักษรจะทำให้งานสถาปัตยกรรมในช่วงปีต่อไปมีคาแรคเตอร์มากขึ้น เขายังเปรียบเทียบการอ่าน การเขียน และการพิมพ์ ว่าเหมือนกับ การกินของนก การวิ่งของม้า เพราะเรา จะไม่โฟกัสลงไปใน รายละเอียดแต่เรารับรู้การเคลื่อนไหวของม้า และนก เป็นปรากฏการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งสร้าง การรับรู้ที่หลากหลาย และสร้างอารมณ์ ในการตอบสนองของผู้ดู

ในขณะที่เดียวกันการออกแบบตัวอักษรก็ทำให้นักดีไซน์สามารถแสดงออกถึงความรู้สึกได้อย่างเต็มที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานในสถานศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

71491

จากความสะดวกแบบคลาสสิกมาถึงการแหวกกฎแบบใหม่ๆ ฟอนต์แปลกๆ ความหลากหลายของตัวอักษรสามารถหาได้ในทุกวันนี้ โดยไม่มีขอบเขต มันทำให้ดีไซน์เนอร์มีอิสระในการเลือกใช้และทำให้พวกเขาประสบความสำเร็จในการใช้ความหมายแฝงของตัวอักษรเพื่อแสดงออก แต่ความหลากหลายของแบบตัวอักษรก็เหมือนดาบ 2 คม เพราะแบบตัวอักษรที่ถูกเก็บรวบรวมไว้มีทั้งละเอียดประณีตและรูปแบบแปลกๆ

ฟอนต์ใหม่ๆ พวกนี้สร้างความน่าสนใจผ่านทางรูปทรงที่หรูหราและพื้นผิวที่เก๋ๆ แต่มักขาดการจัดระเบียบในการใช้งานในการดีไซน์ พวกมันจึงเหมือนเป็นวัชพืชที่เติบโตในสวนของการออกแบบตัวอักษร

นัยยะแฝงในตัวอักษร

รูปลักษณ์ของตัวอักษรมีความสามารถส่งผ่านความหมายอื่นๆที่ไม่ใช่แค่ "ตัวอักษรตัวหนึ่ง" ความหมายนั้นเรียกว่า ความหมายแฝง (connotation) ความหมายแฝงที่มากับตัวอักษรนั้นจะมีอิทธิพลโดยตรงกับผู้อ่าน อาจจะทำให้ผู้อ่านมีอารมณ์ และความรู้สึกเช่น ความขึงขัง ความอ่อนหวาน ความกระฉับกระเฉง ความน่าหวาดหวั่น ฯลฯ หรืออาจจะเป็นคตินิยม เช่น ความโบราณ ความทันสมัย ความศักดิ์สิทธิ์ อดัดถกณ์ท้องถิ่น ฯลฯ

กระบวนการสื่อความหมายแฝงของตัวพิมพ์ไม่ว่าจะในกรณีที่เป็นอารมณ์ความรู้สึก หรือคตินิยมล้วนอิงอยู่กับความเคยชินทางวัฒนธรรม โดยมักจะเกิดจากการเรียนรู้สั่งสมซ้ำๆ จนซึมซาบเข้าไป นอกจากนี้ นัยยะที่เกาะอยู่กับตัวพิมพ์ยังสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทสังคม หรือยุคสมัยอีกด้วย

การวรรคคำ (Spacing)

เนื่องจากขนาดที่หลากหลายการใช้งานของป้ายข้างทาง ความยาวของประโยค ทำให้เกิดข้อจำกัดเรื่องพื้นที่ในการวางข้อความ ตัวอักษรจึงต้องถูกปรับเปลี่ยนไปตามพื้นที่นั้นๆ และบางครั้งการวรรคคำผิดไม่ได้ผิดไวยากรณ์เท่านั้น แต่ยังทำให้การสื่อสารผิดไปด้วย

ขนาดของป้ายข้างทาง (Size)

ป้ายข้างทางมีหลายขนาด แดกต่างกัน ป้ายข้างทางอยู่ตามท้องถนน ไม่ใช่อยู่ในหนังสือ คนที่รับสารอาจเดินอยู่บนถนน หรืออาจขับรถอยู่ ขนาดของป้ายถึงถูกออกแบบมาเพื่อใช้บนท้องถนนเท่านั้น ขนาดของป้ายขึ้นอยู่กับว่าจุดประสงค์ต้องการสื่อสารกับใคร ถ้าเพื่อส่งสารให้คนใช้รถ ใช้ถนน ก็ควรเลือกป้ายขนาดใหญ่ เพราะเรียกร้องความสนใจจากเราให้เราหยุดอ่าน สามารถเห็นได้ชัดเจนใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระยะไกล อ่านได้ดีเมื่อเวลารอวิ่ง และข้อความน้อย แต่ถ้าสำหรับคนเดินตามถนน ก็ใช้ขนาดที่เหมาะสมกับการอ่านในระยะใกล้ และสามารถเพิ่มข้อมูลที่จะสื่อสารได้มากขึ้น

สี (Color)

สีที่เราเห็นในป้ายข้างทาง มีหลายสีปะปนกัน แต่ทุกป้ายมีคุณสมบัติเรียกร้องความสนใจของเราได้ดี และนอกจากสีจะทำหน้าที่ชักชวนให้เรามองแล้ว มันยังทำหน้าที่ในการสื่อสารด้วย คือ มันทำให้เรามีอารมณ์และความรู้สึกคล้อยตาม มีคุณสมบัติแยกป้ายต่างๆ ออกจากกันและกัน ทำให้เราสามารถระบุได้ว่า ป้ายนั้นมันมีขะมีความเกี่ยวข้องกับ สินค้า หรือ บริการอะไร

นอกจากนี้งบประมาณก็เป็นส่วนสำคัญ จึงทำให้นักทำป้ายต้องเลือกใช้สีอย่างพิถีพิถัน

แดง/ทอง

เมื่อเราเห็นสีแดง/ทอง อยู่ร่วมกัน เราก็จะคิดไปถึงร้านที่มีกลิ่นอายของวัฒนธรรมจีน เพราะตามความเชื่อของคนจีน เชื่อว่าสีแดงเป็นสิริมงคล และสีทอง หมายถึงความมั่งคั่ง รวมทั้งมันยังเป็นคู่สีที่สะดุดตา และสังเกตเห็นได้ง่าย

เขียว/ขาว

นอกจากสีจะเกิดจากความเชื่อแล้ว การเลือกใช้สี ยังคำนึงถึงจิตวิทยาการใช้สีด้วย เช่น สีเขียว/ขาว เป็นสีที่ดูสะอาด ปลอดภัย จึงมักมีคนนำไปใช้ในวงการแพทย์ และต่อมาคู่สีคู่นี้ก็กลายเป็นภาษาสากล ที่ทุกคนยอมรับและใช้กัน

เหลือง/ดำ

สีเหลือง/ดำ เป็นสีที่ถูกนำมาใช้ในป้ายจราจรมากที่สุด เนื่องจากเป็นคู่สีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการมองเห็น ป้ายข้างทางก็ได้รับเอาข้อดีของคู่สีคู่นี้มาใช้ด้วย

การใช้สีแบบคัลเลอร์ฟูล

การใช้สีแบบคัลเลอร์ฟูลในป้ายต่างๆ เหล่านี้ แสดงออกถึงความสนุกสนาน งานรื่นเริง งานวัด นิสัยขี้เล่นของคนไทย เรียกได้ว่าการใช้สีแบบนี้กลายเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย และถ้านักทำป้ายอยากให้ป้ายของตนมีลักษณะแบบนี้ ก็จะต้องอิงคาแรคเตอร์เรื่องสีลักษณะนี้ไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบทางกราฟิก (Graphic Elements)

องค์ประกอบกราฟิกอื่นๆ ที่เราพบในป้ายข้างทาง มักทำเพื่อ เน้นข้อความให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ที่เราเห็นกันบ่อยกราฟิกที่ป้ายข้างทางเลือกใช้จะเป็นรูปดาว เพื่อเน้นคำที่พวกเขาต้องการให้เราเห็นคำแรก กราฟิกที่บอกทิศทางหรือตำแหน่งแบบต่างๆ ไปก็จะเป็นสารพัดลูกศร หรือไม้ก็เป็นรูปนิ้วมือ Symbol สำเร็จรูปที่หาได้ง่ายๆ ตามฟอนต์ในคอมพิวเตอร์ทั่วไป

บางครั้งพวกเขาก็เอา รูปภาพมาแทนตัวอักษร หรือที่เราเรียกกันในภาษากราฟิกว่า Rebus ซึ่งการใช้รูปภาพแทนตัวอักษร เป็นที่นิยมใช้ในป้ายข้างทางมาก เพราะรูปบางรูปก็สื่อสารได้ดี ในช่วงเวลาสั้นๆ หรือไม่ พวกมันก็ช่วยให้สินค้าของพวกเขาโดดเด่น

และถ้าเขาอยากให้อรรถของเขามีความรู้สึกเขาจะใช้วิธีทางกราฟิกที่เรียกว่า Word expression

การใช้ภาษา (Language)

หมวดนี้ในหนังสือจะไม่เน้นมากเท่าไร เป็นเพียงการยกตัวอย่างเพื่อให้เข้าใจองค์ประกอบของป้ายข้างทางอย่างคร่าวๆ เนื่องจากหัวข้อนี้เป็นเรื่องของการใช้สำนวนภาษา ไม่ใช่ประเด็นของกราฟิกโดยตรง

3.3 การวาง Art direction ของหนังสือ

จากเนื้อหาของหนังสือ ทำให้ได้แนวคิดของการออกแบบ Art Direction คือ การพยายามใช้ Graphic เพื่อเป็นเครื่องมือในการอธิบายข้อวิเคราะห์ของผู้เขียน ให้ผู้อ่านสามารถรับสารที่ต้องการจะสื่อให้ได้มากที่สุด เท่าที่จะทำได้ โดยมีแนวคิดหลักที่จะนำ Spirit แบบ Street Sign มาใช้ ซึ่งแยกย่อยได้ดังนี้

1. กริด -- กริดที่เราพบในหนังสือมีด้วยกันหลายแบบ หนังสือเล่มนี้ตั้งใจที่จะทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบ และความไม่สม่ำเสมอ จึงเลือกใช้กริดแบบไม่เป็นระเบียบ ไม่มีความสมมาตรแบบกริดที่เป็นตารางทั่วไป แต่ยึดเรื่องฟังก์ชันเป็นหลักสำคัญ
2. แบบตัวพิมพ์- มีการใช้แบบตัวพิมพ์ที่หลากหลาย เนื่องจากตั้งใจเน้นเอกลักษณ์ของป้ายข้างทางให้เด่นชัดมากขึ้น นอกจากนั้น ยังออกแบบตัวพิมพ์ที่ใช้เป็นตัวศิลปะยิ่งขึ้นมาใหม่ โดยนำฟอนต์สองแบบมารวมกัน และปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ให้แสดงออกถึงความเป็นป้ายข้างทาง
3. สี - การเลือกใช้สีในหนังสือเล่มนี้ สีที่เลือกมาเป็นหลักมี 3 สี คือ สีแดง น้ำเงิน และดำ เพราะเรามักพบว่า สีที่ใช้ในการเขียนตัวอักษรข้างทาง มักเป็นสีดิบๆ ที่นำมาใช้โดยตรง โดยยังไม่ได้ออกแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ขนาด – ขนาดของรูป และตัวอักษร พยายามทำให้ได้ความรู้สึกเหมือนผู้อ่านกำลังเดินไปตามข้างทาง ซึ่งเอกลักษณ์ของป้ายข้างทางที่ดึงมาใช้ก็คือ ตัวอักษรทุกตัว และรูปทุกรูป พยายามเรียกร้องความสนใจของเรา เพื่อให้เราหันไปมอง
5. การเน้นข้อความ – การใช้ขนาด และสีเพื่อเน้นข้อความในหนังสือเล่มนี้ มีฟังก์ชันคือ การต้องการเน้นข้อความที่สำคัญ ให้ผู้อ่านได้รับแก่นความคิดที่สำคัญๆ ในหนังสือ รวมถึงการแบ่งขนาดของข้อความ ขนาดใหญ่ และขนาดเล็กซึ่งวางเป็น Side bar อยู่ข้างๆ นั้นหมายถึง ถ้าผู้อ่านต้องการอ่านเนื้อหาหลักๆ ก็อ่านข้อความขนาดใหญ่ และถ้าสนใจเกี่ยวกับเรื่องนั้นก็สามารอ่านต่อในข้อความ Side Bar

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4 ขั้นตอนการออกแบบ

4.1 แบบร่างความคิดครั้งที่ 1

รวบรวมข้อมูล และคิดหาแนวทางการวิเคราะห์ป้ายข้างทาง โดยจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่

Street Sign : ป้ายข้างทาง

ในหนังสือเล่มนี้เราจะมองงานกราฟิกตามข้างทางในกรุงเทพฯ ในฐานะที่เป็น

“Street Sign : ป้ายข้างทาง” ซึ่งเน้นที่การใช้อักษร ในการสื่อความหมาย

- แนวคิดในการทำงาน : สนใจเรื่องแนวคิดมากกว่าความสวยงามในงานดีไซน์ และเสาะหาการใช้ตัวอักษรในการส่งผ่านข้อมูล มากกว่าความหมายของคำในตัวเอง

รูป 4.1

Part I

พื้นฐานความเข้าใจในการศึกษาป้ายข้างทาง

1. คำจำกัดความโดยย่อของ “Graphic Design”

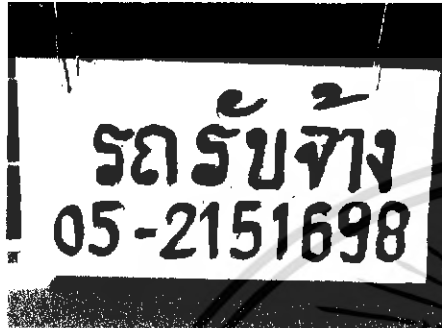
Graphic is purposeful mark-making to convey messages serially

Design (v) to mark out ; to plan, purpose, intend...

(n) a plan conceived in the mind, of something to be done...

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. รูปแบบไม่สำคัญเท่ากับการสื่อสารที่ดี : งานดีไซน์ที่ดีไม่ใช่เรื่องของ low-tech หรือ high-tech. แต่งานดีไซน์ต้องทำหน้าที่ในการสื่อสารข้อมูล และทำให้สารนั้นสามารถเป็นที่เข้าใจได้

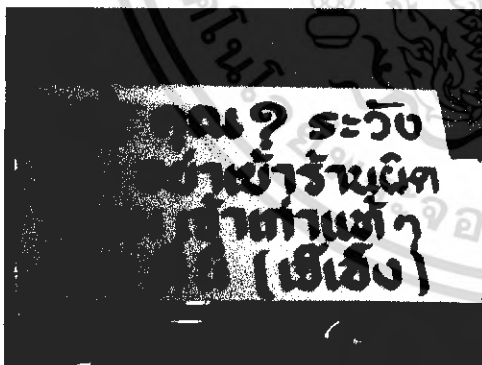
รูป 4.2

รถรับจ้าง
05-2151698

รูป 4.3

3. การใช้งาน : Function of graphic design

อ่านของผม, อ่านของกันซิคะ, อ่านของกู... เราทุกคนชอบพูด ชอบเขียน สารจึงมีความหลากหลาย และพบว่ามียุคหลายสำเนียงในการสื่อสาร บ้างก็พูดเฉยๆ พูดสุภาพ หรือแม้แต่พูดหยาบคาย ทั้งนี้ก็เพื่อทำให้สารของตนน่าสนใจ และแตกต่างจากของคนอื่น เพราะฉะนั้นการสื่อสารทุกชนิดต้องถูกดีไซน์

รูป 4.4

รูป 4.5

ประชา สุวิธานนท์ : ผมเชื่อว่ากราฟิกดีไซน์คือการสื่อสารที่จะช่วยให้ปัจเจกบุคคล ดำเนินชีวิตด้วยตนเองได้ง่ายขึ้น นี่เรากำลังพูดถึงกราฟิกดีไซน์ในฐานะที่เป็น Information Design อาจหมายถึงป้ายชื่อถนน ไฟจราจร ป้ายรถเมล์ ป้ายร้านค้า ป้ายบอกทางไปร้านอาหาร ห้องน้ำ ฯลฯ ผมเชื่อว่ากราฟิกดีไซน์ที่ดีมันช่วยให้คนดำเนินชีวิตได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะสังคมเมืองที่พลัดปลัดกันให้ปัจเจกชนต้อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ฟังตัวเองอย่างสูง ไม่มีใครมาสนใจดูแลกัน ความจำเป็นที่จำต้องทำให้ปัจเจกชนสามารถจัดการกับชีวิตของตนเองได้ก็มีมาก กราฟิคดีไซน์จึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญขึ้นมา

ผมรู้สึกว่าตัวอักษร ในตัวของมันเองมีบุคลิกของมันสูงมาก แล้วยังมีสองด้าน ด้านหนึ่งคือภาพของการสื่อสารที่ออกมาเป็นเสียงได้ หรือมาจากเสียง แล้วกลับเป็นตัวอักษร อีกด้านหนึ่งเป็นบุคลิกที่แต่ละตัวมันสร้างบุคลิกที่สอดคล้องกัน และทำให้คนรับสารเข้าใจถึงบุคลิกภาพที่ดี คือทุกวันนี้สังคมอาจจะอยู่ได้ด้วยภาพพจน์ที่ดี หรือว่าภาพพจน์ที่ต้องการจะเป็น

สารมีหลายแบบเช่น

การบอกให้รู้ - Information ก็คือ knowledge about facts or events ประกอบด้วย

Informatory และ Regulatory

การโน้มน้าวใจ - สารมีหลายแบบรวมถึงมีการโน้มน้าวใจบ้างก็มีการ โน้มน้าวมาก/น้อย

การแสดงตัวตน

รูป 4.6

รูป 4.7

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ตัวอักษรที่อยู่ทุกที่ – **Type is everywhere** : ไม่ว่าจะต้องการหรือไม่ต้องการก็ตาม แต่ละวัน เราก็จะได้รับข่าวสารจากทุกทิศทาง มีคนต้องการสื่อสารกับเราตลอดเวลา

รูป 4.8

รูป 4.9

Part II

ลักษณะการดีไซน์ป้ายข้างทางที่เราพบในเรื่องการใช้ตัวอักษร

- ที่มาของป้ายข้างทาง

ลายมือ

ตัวพิมพ์ - เทมเพลต(เขียน และพ่น) / คอมพิวเตอร์

การใช้แบบตัวพิมพ์ก็เพื่อกำจัดความไม่สม่ำเสมอของลายมือ

- รูปแบบตัวอักษรในป้ายโดยหลักวิธคิดแบบสมัยใหม่: Modernism

Naming places and defining spaces

... architectural lettering cannot be reduce to function in the sense of legibility. Its function is to convey an impression, as well as to spell out words ; also it is part of a whole, and must be related to the function and design of that whole : GRAY; จากหนังสือ Sign lettering in environments.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Letter : Anatomy / มีตัวอักษรกี่แบบ?

X-heights

Size

รูป 4.10

-Js Chanok

รูป 4.11

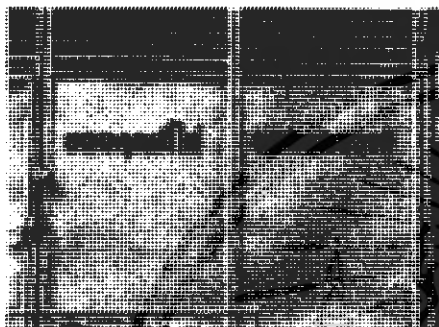
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Text : Kerning

Tracking

Line Spacing

Alignment

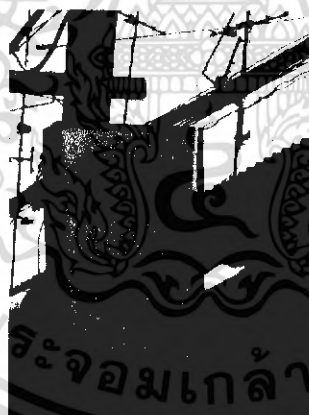

รูป 4.12

รูป 4.13

Composition : วิธีการ Lay out ลงในพื้นที่จำกัด

รูป 4.14

3. วิเคราะห์วิธีการดีไซน์ : คัดเลือกป้ายมาจำนวนหนึ่ง ที่มีความแตกต่างกันในเรื่องการใช้ตัวอักษรตามแนวคิดสมัยใหม่ หรือ Modernism

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Type makes different

4.15

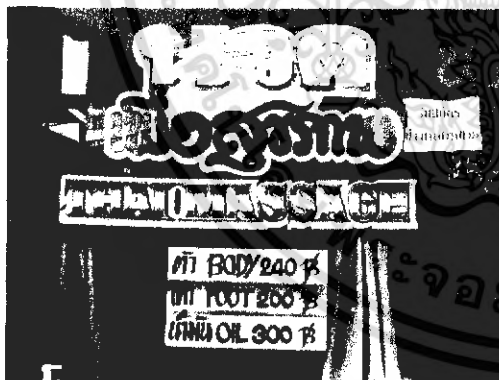
4.16

Play on word

4.17

Lettering

4.18

4.19

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Word Expression

4.20

4.21

4. Summary

5. Appendix

สรุปปัญหาแบบร่างความคิดครั้งที่ 1

เนื้อหาที่รวบรวม และจัดเป็นหมวดหมู่ ยังไม่ค่อยตรงประเด็นเท่าที่ควร ควรจะลงลึกในรายละเอียดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายให้มากขึ้น โดยลดปริมาณของพื้นฐานความเข้าใจทางกราฟิกลงไปบ้าง อีกปัญหาที่พบคือ ระยะเวลาในการทำงานเริ่มเหลือน้อย จึงควรรีบสรุปเนื้อหา และเริ่มให้ความสำคัญกับเรื่อง Art Direction และการใช้กราฟิกเพื่ออธิบายความคิดมากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2 แบบร่างความคิดครั้งที่ 2

รวบรวมข้อมูลให้ตรงประเด็นมากขึ้น และคิดหาแนวทางการวิเคราะห์ป้ายข้างทางโดยจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่เป็นระบบให้เข้าใจง่าย

Street Sign : ป้ายข้างทาง

ในหนังสือเล่มนี้เราจะมองงานกราฟิกตามข้างทางในกรุงเทพฯ ในฐานะที่เป็น

“Street Sign : ป้ายข้างทาง” ซึ่งเน้นที่การใช้อักษร ในการสื่อความหมาย

- แนวคิดในการทำงาน : สนใจเรื่องแนวคิดมากกว่าความสวยงามในงานดีไซน์ และเสาะหาการใช้ตัวอักษรในการส่งผ่านข้อมูล มากกว่าความหมายของคำในตัวเอง

Part I

พื้นฐานความเข้าใจในการศึกษาป้ายข้างทาง

1. คำจำกัดความของ “Graphic Design”

- Graphic คือ?
- Design คือ?
- Graphic Design คือ?

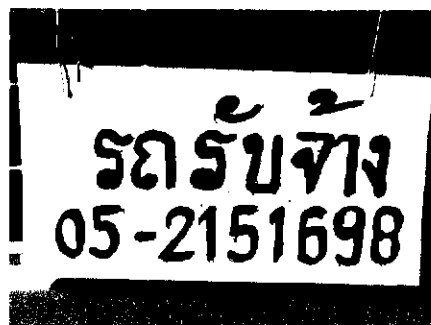
2. ตัวพิมพ์

- ลักษณะทั่วไปของตัวพิมพ์
- หลักการออกแบบตัวพิมพ์
- ความแตกต่างระหว่าง Typeface Font และ Type
- ตัวพิมพ์ไทยมาจากไหน
- ความแตกต่างทางโครงสร้างระหว่างตัวพิมพ์ภาษาไทย และตัวพิมพ์ภาษาอังกฤษ

Part II

1. ที่มาของตัวอักษรในป้ายข้างทาง

- ทยมือ รูป 4.22

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เทมเพลต รูป 4.23

อารี

แ่งผมชาย

AREE BARBER

- ตัวพิมพ์ รูป 4.24

เงินด่วน
ดอกเบี้ยต่ำ
06-545-9977

2. องค์ประกอบของป้ายข้างทาง

- แบบตัวพิมพ์ที่ใช้ในป้ายข้างทางบ่งบอกถึงบุคลิกของตัวสารได้เป็นอย่างดี

รูป 4.25

รวม
ทั้งหมด
ของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับ... ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้... ต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การวรรคคำในป้ายข้างทาง อาจมีความไม่สมบูรณ์ เป็นผลมาจากพื้นที่ที่จำกัด
- รูป 4.26

- ขนาดของป้ายข้างทางมีทั้งใหญ่ และเล็ก ล้วนแต่มีจุดประสงค์ต่างกัน
- รูป 4.27

- สีของป้ายข้างทางบอกเอกลักษณ์ได้ บอกได้ว่าร้านนั้นๆ มีสินค้า หรือบริการอะไร
- รูป 4.28

ขยาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- องค์ประกอบอื่นๆ ทางกราฟิกที่เรามักพบในป้ายข้างทาง เช่น Rebus

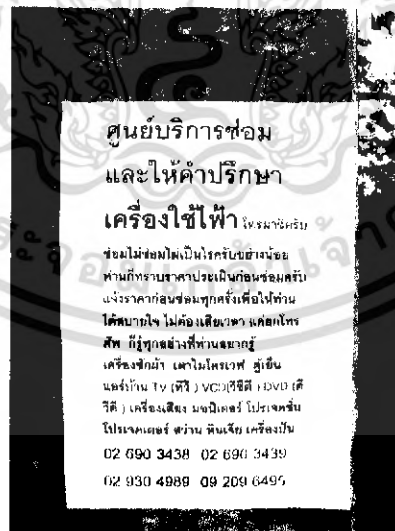
Word expression

รูป 4.29

- การใช้ภาษา การใช้คำ รวมถึงการเน้นคำ ล้วนแต่เรียกร้องความสนใจของเรา

รูป 4.30

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4 แบบร่าง Art Direction ครั้งที่ 2

รูป 4.33

บทเรียนที่ 1 กราฟิกดีไซน์พื้นฐาน
ความหมายกว้างและขอบเขตอันเป็นของธรรมดาเสมอมา
เพราะมันปรากฏอยู่ทุกหนทุกแห่ง ใช้อย่างไรก็ตาม

และมันซับซ้อนและโหดร้าย
แต่ในอีกด้านหนึ่งซึ่งเป็นความหมายอย่างแคบ

กราฟิกดีไซน์ หมายถึง

ซึ่งมีองค์ความรู้ ความชำนาญ เฉพาะทาง
มีความละเอียด ชัดชัดของเทคนิค
และ กระบวนการทำงาน
และมีวงการหรือเครือข่ายอันมั่นคง

เช่น แต่ก่อนก็อยู่ตามโรงพิมพ์
แต่มีอยู่ตาม ร้านกาแฟ
โรงพิมพ์
เอเจนซี
และ สำนักงานออกแบบกราฟิกดีไซน์

ปร.ศ. สุวิมล

ผมเห็นว่า กราฟิกดีไซน์ หมายถึง

การใส่

และ

แต่ก่อนมันเราพอจะเข้าใจกราฟิกดีไซน์
มีอีกหลายอย่าง

ด้านหนึ่งเป็นความหมายอย่างกว้าง
ตัวอักษรและรูปภาพนั้น ไม่ว่าจะอยู่

บนผนังถ้า
หรือ **จอคอมพิวเตอร์**

ก็เป็นกราฟิกดีไซน์ทั้งนั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูป 4.34

The screenshot shows a page from a Thai-English dictionary. At the top left, it says "The Institute of Language and Linguistics" and "กรมราชบัณฑิตยสถาน". The main title is "DICTIONARY" with the Thai word "พจนานุกรม" below it. A definition of "พจนานุกรม" is provided. To the right, there is a section for "ทุกอย่าง ถูกดีไซน์" (Everything is designed well) and "การดีไซน์เว็บไซต์ในกรณีศึกษาของไทย" (Website design in a Thai case study). Below that, it lists "ที่ต้องสื่อสารไอเดียด้วยรูปและคำ" (Must communicate ideas with images and words) and "การดีไซน์เว็บไซต์แบบ" (Website design style). A list of services is provided: "โลโก้ ดนงสูง นิตยสาร, นิตยสาร, โปสเตอร์, เว็บไซต์, โปสเตอร์ภาพยนตร์, ป้าย และสื่ออื่น" (Logo, high-end magazines, magazines, posters, websites, movie posters, signs, and other media). A large Thai word "ขลุ่ย" (Flute) is highlighted, with the text "โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสื่อความหมายอย่างเป็นนกระบวนกร" (with the purpose of conveying meaning in a systematic way). A small image of a flute is shown. At the bottom right, there is a small graphic with a white arrow pointing right and a circular logo. The background features a large, faint watermark of the Thai Ministry of Education logo, which includes the text "กระทรวงศึกษาธิการ" (Ministry of Education) and "พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง" (Kajonrajavidyalaya University).

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

ผลงานสำเร็จ

หนังสือเรื่อง “ป้ายข้างทาง” จำนวน 74 หน้า

Part I

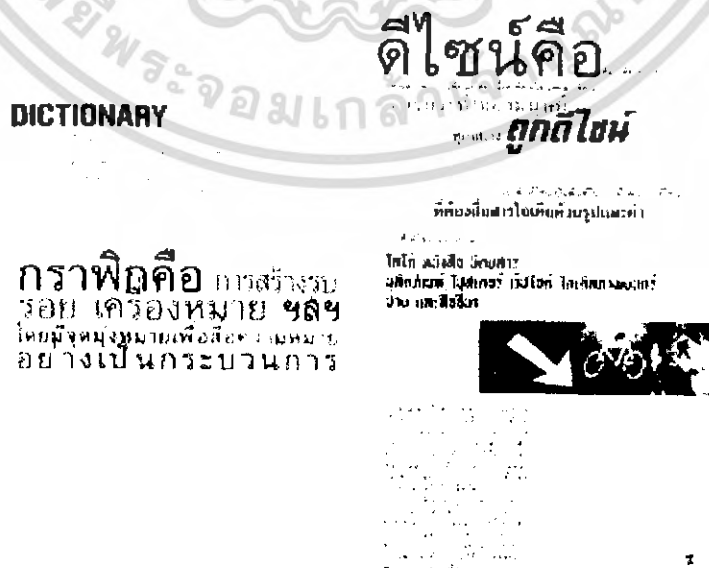
พื้นฐานความเข้าใจในการศึกษาป้ายข้างทาง

1. คำจำกัดความของ “Graphic Design”

รูป 5.1

รูป 5.2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ตัวพิมพ์

รูป 5.3

ตัวพิมพ์
 ประสิทธิภาพ + ความเป็นสากล + นวัตกรรม

รูป 5.4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูป 5.5

คู่มือ
คู่มือนี้ Fancy

ที่มาของป้ายข้างทาง

รูป 5.6

ที่มา
 1. การไปรษณีย์
 2. การไปรษณีย์
 3. การไปรษณีย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูป 5.9

อารี อารี

แต่งผมชาย แต่งผมชาย

AREE BARBER AREE BARBER

รูป 5.10

ตัวพิมพ์

เงินทอน เงินทอน

06-545-9977 06-545-9977

เงินทอน เงินทอน

06-545-9977 06-545-9977

เงินทอน เงินทอน

06-545-9977 06-545-9977

มีต้นทุนที่แพงกว่าอื่น

แค่เสียเวลาน้อย

มีค่างานหน้าเสมอ

ของตัวอักษร และประณีต

fit
Sale
20-80%

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบของป้ายข้างทางประกอบด้วย

-แบบตัวพิมพ์ (Typeface)

รูป 5.11

นำทุกองค์ประกอบ
ของป้ายข้างทาง

ประกอบด้วย

แบบตัวพิมพ์
การ วรรณคดี

ขนาด

สี
องค์ประกอบทางกราฟิก
การใช้ภาษา

รูป 5.12

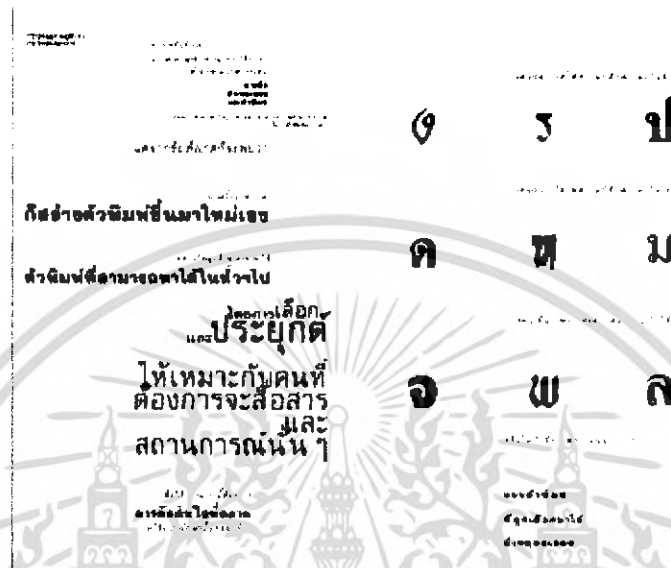
**แบบ
ตัวพิมพ์**

|| ตัวพิมพ์ไม่มีความหมาย
ตามตัวอักษรเท่านั้น แต่ตัว
พิมพ์ ให้ความรู้สึก อารมณ์
และคำนิยม ที่ต่างกัน ||

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูป 5.13

รูป 5.14

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูป 5.15

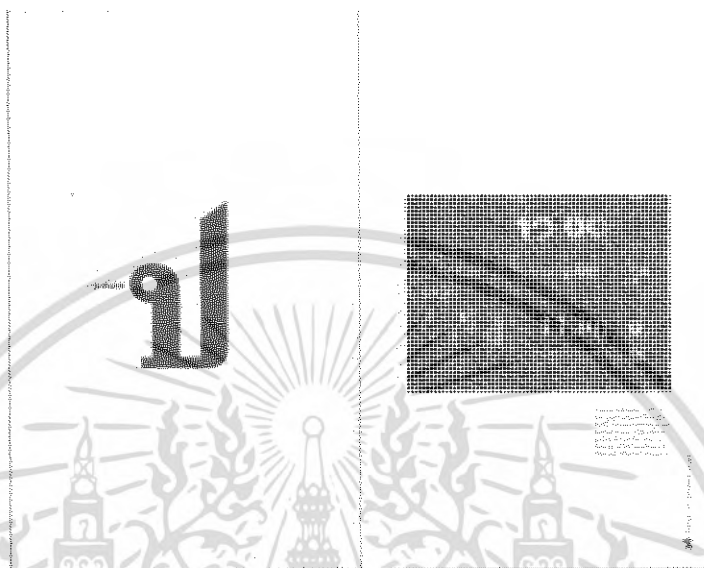
5 ชะยะ

รูป 5.16

กา ๐๐1 จำกัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูป 5.17

- การวรรรคคำ (Spacing)

รูป 5.18

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูป 5.19

การร าคำ

เนื่องจาก ขนาดที่หลากหลาย
ความยาวของ
ทำให้เกิดข้อจำกัดเรื่อง
ตัวอักษร
ไปตามพื้นที่นั้นๆ
ไม่ได้ผิดไวยากรณ์เท่านั้น

การใช้งานของป้ายข้างทาง
ประโยชน์
ที่เห็นในการวางข้อควรระวัง
จึงต้องถูกปรับเปลี่ยน
และบางครั้งการบรรดาคำผิด
แต่ยังทำให้การสื่อสารผิดไปเสีย

รูป 5.20

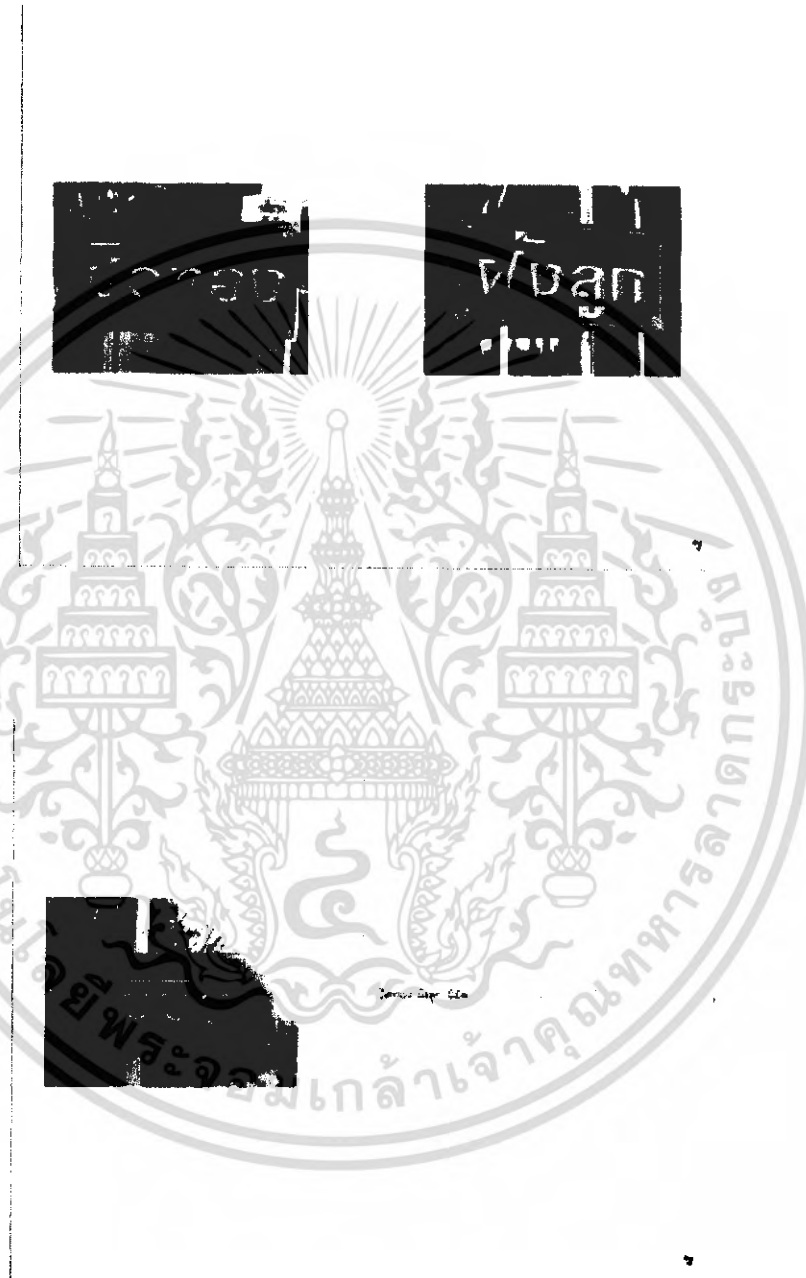

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูป 5.21

รูป 5.22

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูป 5.23

รูป 5.24

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

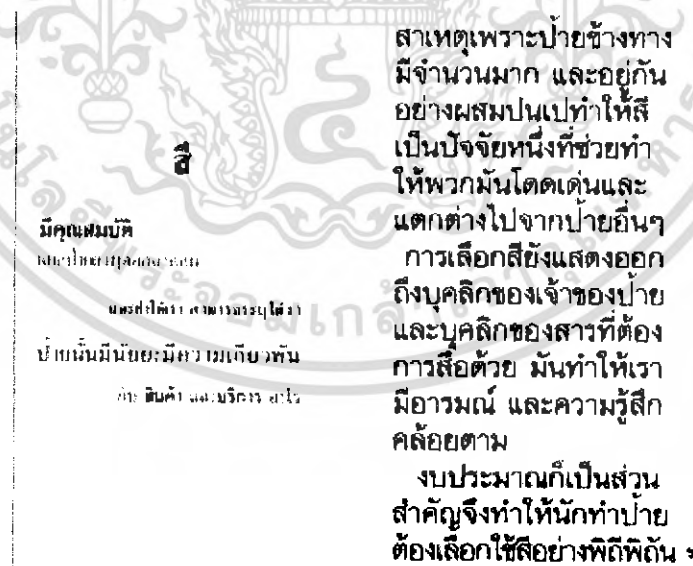
- ขนาด (Size)

รูป 5.25

- สี (Color)

รูป 5.26

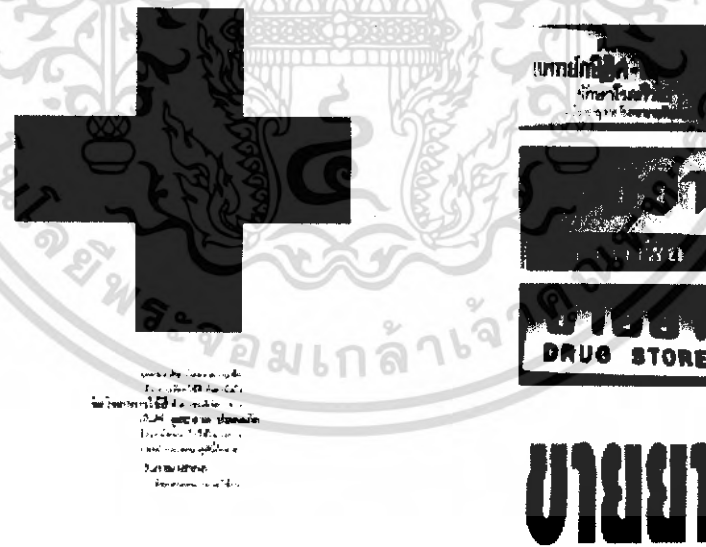

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูป 5.27

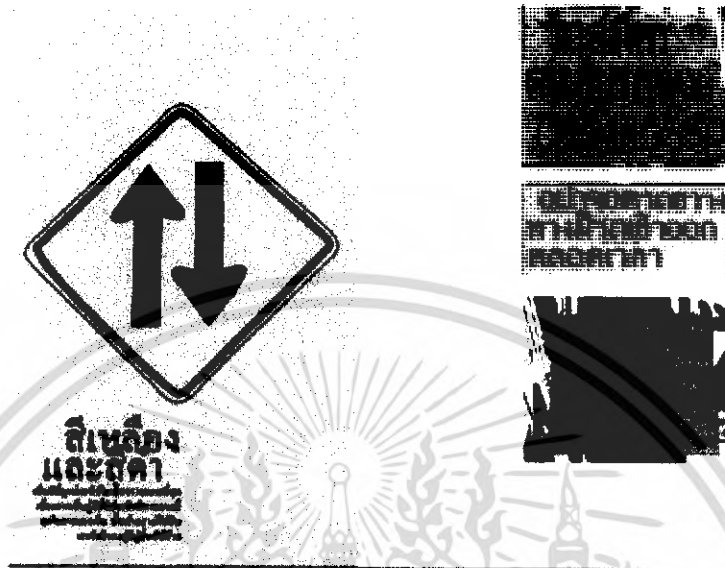

รูป 5.28

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูป 5.29

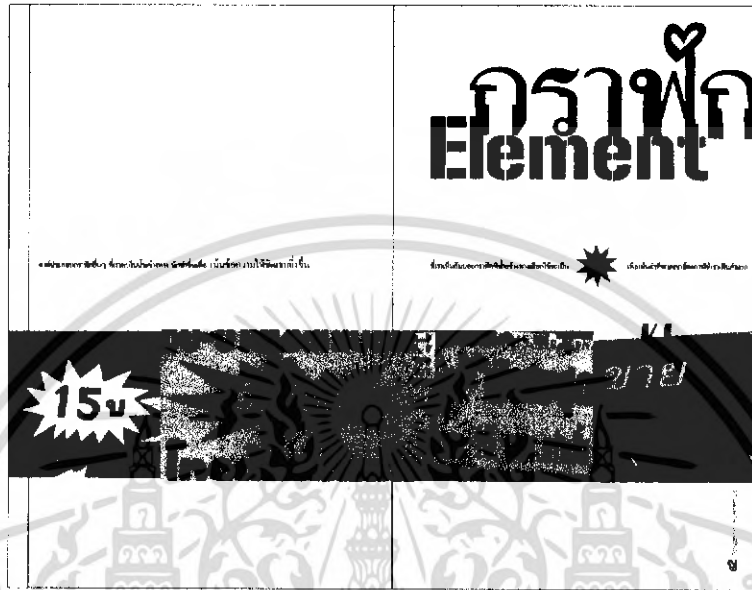
รูป 5.30

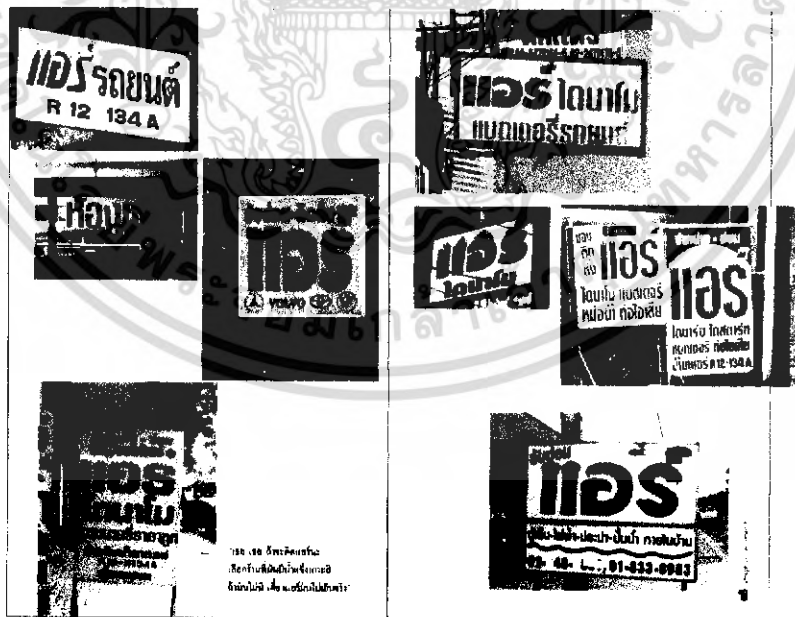
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- องค์ประกอบของกราฟิก (Graphic Elements)

รูป 5.31

รูป 5.32

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การใช้ภาษา (Language)

รูป 5.33

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 6

ผลสรุป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการได้ทำศิลปนิพนธ์หัวข้อ “ป้ายข้างทาง”

1. ทำให้ข้าพเจ้าเรียนรู้ที่จะคิด วิเคราะห์แก่นของงาน
2. ได้นำความรู้ในสาขาวิชากราฟิกดีไซน์มาประยุกต์ใช้กับงานโดยตรง
3. รู้จักจัดระเบียบความคิด และแยกแยะจัดเป็นหมวดหมู่
4. ได้รู้ว่าการนำเสนอทางประติมากรรม บางครั้งก็อยู่รอบๆ ตัวเราเอง
5. ได้ทดลองหาแนวทางด้าน Art Direction ให้สอดคล้องกับเนื้อหาของหนังสือ

ถึงแม้ผลงานที่สำเร็จออกมา ยังมีความบกพร่องอยู่มากมาย แต่ข้าพเจ้ามั่นใจว่า ผลงานชิ้นนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการพัฒนางานของตนเองให้ดียิ่งขึ้นไป

ประวัติผู้เขียน

ประวัติการเรียน และการฝึกงาน

นางสาว ณัฐจรัส เองมหัสสกุล เกิดเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2526 จังหวัด กรุงเทพฯ จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา-มัธยมศึกษาที่โรงเรียนอัสสัมชัญคอนเวนต์ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ภาควิชานิเทศศิลป์ สาขานิเทศศิลป์ ในขณะที่ศึกษามีผลงานดังนี้

- 2546 ได้รับการฝึกงานที่บริษัท ศรีเอท อิมเมจ ในตำแหน่งผู้ช่วย Graphic Designer
- 2547 ได้รับการฝึกงานที่บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้ง ในตำแหน่ง Graphic Designer กับนิตยสาร Room
- 2547 รางวัลชนะเลิศการประกวดนิตยสาร I-MAG ครั้งที่ 2 จัดขึ้นโดย นิตยสาร สุดสัปดาห์
- 2548 ได้รับการฝึกงานที่บริษัท Book Maker ในตำแหน่งกองบรรณาธิการ กับนิตยสาร Bioscope

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

ประชา สุวิธานนท์ . แกะรอยตัวพิมพ์ไทย. กรุงเทพฯ : เอสซี แมทซ์บ็อกซ์, 2545.

จิระ มะลิกุล . คิดเอง ชำเอง เราอดเก่งจะไทยใคร. กรุงเทพฯ : Fullstop , 2545.

Lupton, Ellen . Mixing messages : graphic design in contemporary culture . New York , N.Y. : Princeton Architectural Press, 1996.

Lupton, Ellen . ed. D.I.Y. design it yourself. New York : Princeton Architectural Press, 2006.

Johnson, Michael . Problem Solved : A Primer in Design and Communication , New York : Phaidon Press , 2002

บทความของ อนุทิน วงสรรค์กร

เอกสารประกอบการสอน อ.วิทยา หาญวารีวิวงศ์ศิลป์ , อ.เสาวภา พงษ์ कुमार

<http://www.behaviorgroup.com/>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนำ

ศิลปินพันธ์หัวข้อ การออกแบบหนังสือเรื่อง "ป๊ายข้างทาง" จัดทำขึ้นเพื่อพิสูจน์ว่างานกราฟิกที่ดีไม่จำเป็นต้องอยู่ในเอเจนซี่ใหญ่ๆ เท่านั้น งานดีไซน์ในแบบฉบับของชาวบ้านก็มีความน่าสนใจ และมีเอกลักษณ์ไม่แพ้กัน ซึ่งการศึกษารูปแบบ-วิธีการของป๊ายข้างทางนี้ ทำโดยยึดหลักทฤษฎีการออกแบบสมัยใหม่(Modernism) ซึ่งเป็นการนำความรู้ทางการออกแบบตลอดทั้ง 4 ปีที่เรียนมา มาวิเคราะห์ และแยกแยะ จัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อถ่ายทอดการอธิบายความคิดของผู้จัดทำ และง่ายต่อความเข้าใจของผู้อ่าน

นางสาว ณัฐจรัส เองมหัสสกุล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้